

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Vybrané problémy transformace Armády ČR

Tomáš Páník

Plzeň 2016

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Bakalářská práce

Vybrané problémy transformace Armády ČR

Tomáš Páník

Vedoucí práce:

Mgr. Ľubomír Lupták, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2016

.....

Poděkování:

Děkuji panu Mgr. Ľubomíru Luptákovi, Ph.D. za jeho trpělivé vedení a udělené rady, kterými pomohl mé osobě získat orientaci v problematice civilně – vojenské spolupráce.

Obsah

ÚVOD	4
1 STRUČNÝ PŘEHLED VÝVOJE ARMÁDY V RÁMCI SAMOSTATNÉHO ČESKOSLOVENSKÉHO A ČESKÉHO STÁTU DO ROKU 1999	11
1.1 Armáda v období první Československé republiky 1918 - 1939	11
1.2 Armáda v letech 1948 - 1989.....	13
1.3 Armáda v letech 1989 – 1993	15
1.4 Armáda v letech 1993 – 1999	17
2 VYBRANÉ PROBLÉMY SPOJENÉ S TRANSFORMACÍ ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY	19
2.1 Teoretický model civilního řízení a demokratické kontroly armády	20
2.1.1 Subjektivní model kontroly armády	22
2.1.2 Objektivní model kontroly armády.....	22
2.2 Institucionální rámec obranné a bezpečnostní politiky v České republice ...	23
2.2.1 Strategické dokumenty.....	29
2.2.1.1 Koncepce výstavby Armády ČR do roku 1996	32
2.2.1.2 Cíle a principy reformy ozbrojených sil ČR, její etapy a základní principy mobilizace ozbrojených sil ČR.....	33
2.2.1.3 Koncepce výstavby profesionální Armády ČR a mobilizace ozbrojených sil ČR 2002	33
2.2.1.4 Koncepce výstavby profesionální Armády ČR a mobilizace ozbrojených sil ČR, přepracovaná na změněný zdrojový rámec 2003..	33
2.2.1.5 Transformace resortu MO	34
2.2.1.6 Dlouhodobá vize resortu MO	35

2.3 Plánování v rezortu MO	35
2.3.1 Systém cílově orientovaného plánování (COP) a cílově orientovaného rozpočtování (COR)	36
2.3.2 Kritika plánovacího modelu v podmínkách Armády České republiky ...	39
3 ZÁVĚR	43
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	46
RESUMÉ	50
PŘÍLOHY	51

ÚVOD

Počátkem devadesátých let dvacátého století došlo k rozpadu bipolárního uspořádání mezinárodního systému. V souvislosti s touto událostí došlo i k výrazné změně v rámci mezinárodních vztahů mezi jednotlivými státními útvary, ať to byly již existující státy, nebo státy které nově vznikly v důsledku rozpadu dřívějších státních celků. Do tohoto procesu se zapojily i takzvané postkomunistické země střední a východní Evropy, a tedy i Česká republika. Většina těchto států zajišťovala svoji bezpečnost, mimo jiné, pomocí armád, které byly založeny na systému povinné vojenské služby, která se vztahovala zejména na mužskou populaci jednotlivých států, a které patřily do tzv. uskupení Varšavské smlouvy. Vznik tohoto uskupení byl odpovědí Svazu sovětských socialistických republik na založení Severoatlantické aliance, známou pod zkratkou NATO.¹ Armády středoevropských komunistických států byly pod taktovkou Svazu sovětských socialistických republik a v rámci organizace Varšavské smlouvy koncipovány, pomocí jejich doktrín a navzdory tvrzení tehdejší politické reprezentace, vesměs jako armády útočné. Po pádu režimů vedených komunistickými stranami v těchto zemích, musely nově ustanovené politické elity řešit mnoho otázek v souvislosti se zahraničně – politickou orientací těchto států. Přeměna ekonomik těchto států z plánovaného hospodářství na hospodářství tržní stála samozřejmě na prvním místě. Ekonomická síla jednotlivých státních celků, při jakékoliv formě jejich politické organizace, vždy velmi výrazně ovlivňovala a i nadále ovlivňuje jejich vojenskou sílu a vojenské schopnosti. V případě Československé socialistické republiky tomu nebylo jinak. Poté co si nově vzniklá politická reprezentace zajistila loajalitu Československé lidové armády, ukázalo se jako nezbytné tuto armádu reformovat.² Důvodů byla celá řada. Podíl obraného sektoru na státním rozpočtu

¹ Nord Atlantic Treaty Organization

² Pojmy transformace a reforma byly a stále jsou v českém prostředí často používány jako ekvivalenty. V posledních několika letech, v souvislosti se snahou zavést v českém prostředí jasnou terminologii v oblasti zajištění bezpečnosti, zejména z řad vojenské akademické obce, existují tendence tyto pojmy rozlišit.

zatěžoval tento rozpočet měrou, která se zdála být neúměrná existujícím, nebo i potenciálním hrozbám. Reforma z armády útočné na armádu obranou vedla logicky k její redukci jak v počtu mužů a žen v jejích řadách, tak i v počtu jednotlivých zbraňových systémů. Výsledkem bylo, po určité době, snížení počtu vojáků a vojáků i zbraňových systémů Československé armády, a později Armády České republiky, i pod úroveň limitů stanovených smlouvou o konvenčních ozbrojených silách v Evropě. V souvislosti s tímto procesem došlo i k značné redukci tzv. vojensko – průmyslového komplexu v rámci Československa a posléze i České republiky. Dalším faktorem, který velmi výrazně zasáhl do budování nově orientovaných ozbrojených sil, byl rozpad Československa a vznik dvou nových nástupnických států, České a Slovenské republiky. Dělení majetku v rámci federace samozřejmě postihlo i resort ministerstva národní obrany. Stejně jako v případě jiných resortů zde byl stanoven poměr dělení jednotlivých zbrojních systémů v poměru dva ku jedné ve prospěch České republiky, výjimku tvořily pouze některé zbrojní systémy v podřízenosti vzdušných sil, tedy letectva a protivzdušné obrany státu, kde byl tento poměr u vybraných zbrojních systémů stanoven jedna ku jedné. Po rozpadu Československa musely oba nástupnické státy zásadně reagovat i v oblasti zajištění vlastní bezpečnosti.

V období po 1. lednu 1993 se Česká republika stala unitárním státem a zajišťovala svoji bezpečnost zcela samostatně. Tehdejší české politické elity později rozhodly o tom, aby Česká republika, stejně jako některé další státy, které se nacházely v podobné situaci, usilovala o vstup do Severoatlantické aliance, a tím vstoupila do systému kolektivní obrany. S tím souvisely další významné procesy³, které bylo nezbytně nutné provést v rámci Armády České republiky, a které měly zajistit

³ Jednalo se, a mnohdy ještě stále jedná, zejména o akviziční procesy spojené s nákupem odpovídajícího technického vybavení, dále zbrojních systémů odpovídajícím standardům Severoatlantické aliance a v neposlední řadě výcviku jednotlivce a systému fungování hierarchicky nadřazených celků. Navzdory tomu, že se Česká republika připravovala, a později se stala členem uskupení států Severoatlantické aliance, se tyto procesy v mnohých případech nepodařilo dosud úspěšně dokončit.

kompatibilitu Armády České republiky s armádami ostatních států v rámci Severoatlantické aliance. To se, do určité míry, skutečně podařilo a od roku 1999 je Česká republika, a její armáda, součástí Severoatlantické aliance. Další transformace Armády České republiky pak probíhala již s ohledem na její členství v této organizaci.

Jak je z výše uvedeného patrné, proces budování bezpečnosti nelze vytvářet odděleně a bez ohledu na další zájmové oblasti života v dané společnosti. Vzájemná interakce těchto zájmových oblastí je značná a v mnohých tématech se prolínají a navzájem ovlivňují. Bezpečnost je z tohoto pohledu úzce spjata zejména s politickou a ekonomickou situací, ve které se daná společnost, nebo i její část, nachází. Tyto dva sektory zásadně ovlivňují nejen celkovou strukturu a kvalitu celého bezpečnostního systému např. státu, ale i strukturu a kvalitu jeho jednotlivých prvků. Nelze přitom říci, že by důležitost některého bezpečnostního sektoru, v konsolidovaných společnostech, převyšovala ty ostatní. Spíše se jedná o propojený systém, ve kterém dochází k neustálé reakci na jednotlivé vstupy a celý tento bezpečnostní systém reaguje jako celek a jako celek vytváří i výstupy. Obecně lze na pojem bezpečnost nahlížet z mnoha hledisek a zahrnout do něj mnoho faktorů. Tato práce nemá ambice vysvětlovat jednotlivé pojmy spojené s bezpečností, jako např. koncept bezpečnosti, analytický rámec, pojetí bezpečnosti, aktéři a referenční objekty v oblasti bezpečnosti, dimenze a sektory bezpečnosti. S těmito pojmy je možné se seznámit v příslušné literatuře. Tématem této práce jsou vybrané problémy transformace Armády České republiky. Celá tato práce je pak tematicky zaměřena na vzájemný vztah sféry politické a sféry vojenské. V demokratických společnostech armády podléhají demokratické kontrole a civilnímu řízení demokraticky zvolených, nebo jimi ustanovených, institucí. Způsob jakým je tato demokratická kontrola a civilní řízení nastaveno v České republice je popsán níže v této práci.

Tématu zajištění bezpečnosti je věnována všeobecně stále větší pozornost. Důvody jsou zřejmé. Zhoršování bezpečnostní situace v některých oblastech světa se dnes týká většiny jeho obyvatel, napříč všemi analytickými rovinami. Nejinak jsou na tom i obyvatelé České republiky. Ať už si to uvědomujeme či nikoliv, bezpečnostní

situace bezprostředně ovlivňuje život každého z nás. Armáda České republiky je, navzdory všem peripetiím v její transformaci, významným prvkem bezpečnostního systému České republiky a jejích ozbrojených sil. Stav a způsob demokratického řízení a kontroly ozbrojených sil je rovněž významným ukazatelem procesu přechodu ke společnosti, která se řídí demokratickými principy. Toto jsou důvody, proč jsem se i já ve své práci rozhodl zajímat o toto téma a zhodnotit některé aspekty politického řízení Armády České republiky.

Hlavní časové období, kterým se v této práci zabývám, je rozmezí let 1998 až 2012. Samozřejmě nelze události v těchto letech analyzovat samostatně, nýbrž je potřeba je vnímat v širších souvislostech a v kontextu nejen České republiky, ale i v kontextu Evropské unie, Severoatlantické aliance a celého mezinárodního systému. Dalším důvodem proč se věnovat výše uvedenému časovému rozmezí je projednání a schválení novelizace brané legislativy příslušnými orgány státní správy v roce 1998 a 1999, jejíž vytváření mělo úzkou souvislost s účastí České republiky v programu Partnerství pro mír⁴ a později s členstvím v Severoatlantické alianci. Na druhé straně v průběhu roku 2012 došlo k realizaci dříve schválených organizačních, mobilizačních a dislokačních změn⁵, které měly výrazný vliv na podobu Armády České republiky, a které vycházely z množství přidělovaných prostředků rozpočtové kapitole 307 ministerstva obrany v rámci státního rozpočtu. V důsledku těchto změn přešla částečně Armáda České republiky ze struktury brigádní na strukturu plukovní a byl realizován přechod z takzvaného třístupňového velení na velení dvojstupňové⁶. Tato

⁴ Partnerství pro mír (Partnership for Peace) je program spolupráce určený pro armády států které nejsou členy Severoatlantické aliance. NATO v rámci tohoto programu pomáhá nečlenským státům transformovat a modernizovat armády a poskytovat pomoc a rady v rámci sestavování vojenských rozpočtů.

⁵ V rámci terminologie uvnitř Armády České republiky se používá běžně zkratka OMDZ.

⁶ Přechod z třístupňového velení na velení dvojstupňové znamenal zrušení jednoho velitelského mezistupně. Jednalo například o zrušení velitelství jednotlivých druhů vojsk, například velitelství vzdušných sil. Ve skutečnosti se však jednalo spíše jen o změny dislokační a částečně personální. K

změna je rovněž těsně spjata s vytvořením a následným schválením novelizace branné legislativy a zejména zákona číslo 219/1999 Sb. O vojácích z povolání. Považuji tudíž období v letech 1998 až 2012 za ucelenou kapitolu v historii vývoje transformace resortu ministerstva obrany a je tudíž možné ji zkoumat a hodnotit jako celek, který je jasně vymezen výše uvedenými událostmi, které měly bezprostřední dopad na podobu ozbrojených sil České republiky.

Počet autorů a množství literatury, která se věnuje hodnocení rizik a hrozeb jimž čelí, nebo bude muset čelit, Česká republika, je dnes již poměrně široké. Taktéž se dnes poměrně velký počet autorů a odborné literatury věnuje oblasti strategického řízení a strategického plánování. V obou případech existuje mnoho vědeckých metod, které je možné použít pro analýzu v dané oblasti. Naproti tomu v oblasti hodnocení kvality a efektivnosti řízení v oblasti zajišťování bezpečnosti České republiky, chápáno ve zúžení na problematiku ozbrojených sil a speciálně Armády České republiky, chybí dostatečný počet solidních analýz, které by danou problematiku objektivně hodnotily, pomocí předem stanovených kritérií. Jedním z důvodů tohoto stavu je i fakt, že vojenská problematika obecně je natolik specifická oblast, že je mnohdy velmi obtížné najít průnik mezi pohledem vojenským (technologickým) a pohledem nevojenským. Jinými slovy řečeno, realizovat určitá koncepční opatření v praxi je úkolem především vojáků na štábech různých úrovní. Nicméně za vytvoření těchto koncepcí zodpovídají v drtivé většině nevojáci. Lépe řečeno nekariérní vojáci, tudíž takoví lidé, kteří svoji profesní kariéru nespojili s povoláním vojáka, nýbrž našli své uplatnění mimo vojenskou sféru. Podobný problém se však týká i sféry ryze vojenské, kde mnohdy chybí mezi jednotlivými velitelskými stupni obdobná shoda.

Díla, která jsem si vybral a z nichž jsem čerpal v této práci, se věnují výše uvedené problematice z hlediska různých analytických rovin i různých náhledů na dané téma. Hlavní teoretické koncepty, které se věnují vztahu civilní a vojenské sféry v

metodickým změnám příliš nedošlo, neboť navzdory tomu, že jeden velitelský stupeň byl zrušen, další byl úměrně tomu zvětšen.

oblasti spolupráce, vycházejí z díla *The Soldier and the State – The Theory and Politics of Civil – Military Relations* z pera Samuela P. Huntingtona. Toto dílo je, navzdory datu jeho prvního vydání, všeobecně považováno za základní teoretickou práci v oblasti civilně – vojenské spolupráce. Z tohoto díla vychází, a dále jej rozvádí, ve své práci i Giuseppe Caforio a jeho kolektiv autorů, který část svého bádání věnoval i situaci armád v postkomunistických zemích a společnostech v přechodu k demokracii. Velmi zajímavou analýzou, která se týká daného problému v kontextu České republiky, je práce Zdeňka Kříže *Civilní řízení a demokratická kontrola armády v České republice – peripetie transformace vojensko – civilních po roce 1989*. Díla kapitoly o bezpečnosti autorů Miloše Balabána, Jana Duchka a Libora Stejskala, či *Strategické řízení ve veřejné správě a přístupy k tvorbě politiky*, které editoval František Ochrana, se již úžeji zaměřují na určitou oblast zajištění bezpečnosti, zejména České republiky. Další díla, zdroje a prameny uvedená v seznamu literatury sloužily především k získání konkrétních údajů, verifikaci získaných informací, konkretizaci specifických oblastí dané problematiky či rozšíření možných východisek, přístupů a úhlů pohledu na stanovené téma. Snažil jsem se rovněž o vyvážený poměr autorů z civilní a vojenské oblasti v zájmu co možná největší objektivity a potřebné šíře názorů na problém řízení Armády České republiky.

Jak je patrné z předchozích odstavců, zájmovou oblastí této práce jsou vojensko – civilní vztahy, demokratická kontrola Armády České republiky a její civilní řízení. Cílem této práce je odpovědět na otázku, zda je politické řízení Armády České republiky na dostatečné úrovni z hlediska jeho kvality. Politickým řízením je rozuměno v této práci především politické zadání pro Armádu České republiky a civilní kontrola ze strany politických orgánů, které jsou k tomu určeny. Kritéria pro hodnocení kvality jednotlivých úkonů ze strany politické sféry je nutno hledat především v kvalitě jednotlivých kroků, které především vláda České republiky podnikla směrem k resortu ministerstva obrany, ozbrojeným silám a Armádě České republiky. Vláda, ale i ostatní oprávněné orgány státní správy, může podnikat kroky pouze v rámci svých pravomocí, které jí stanoví příslušná legislativa. Kvalitu podniknutých kroků směrem k Armádě České republiky lze tedy spatřovat především v kvalitě jednotlivých dokumentů a

legislativních kroků podniknutých ze strany vlády, které se týkají činnosti resortu obrany. Kvalitu těchto dokumentů a legislativy je možné posuzovat z hlediska jejich aktuálnosti a konkrétnosti, myšleno v tom smyslu, zda obsah těchto strategických dokumentů, zákonů a nařízení reaguje na aktuální potřeby a hrozby a zda jsou ve svém obsahu dostatečně konkrétní tak, aby pro vojenskou sféru jasně stanovily úkoly, způsob jejich dosažení a souvislou a smysluplnou koncepci dalšího rozvoje ozbrojených sil České republiky. Dalším kritériem hodnocení je kvalita kontroly naplnění stanovených opatření a úkolů a kontrola způsobu jejich realizace v prostředí Armády České republiky.

Hlavní část této práce je rozdělena do tří základních kapitol. V první je popsán stručný přehled vývoje armády v rámci samostatného československého a českého státu. Druhá část představí teoretický model demokratické kontroly armády, zmapuje legislativní rámec v oblasti zajištění bezpečnosti a resortu ministerstva obrany v České republice a představí vrcholný plánovací proces v resortu ministerstva obrany. Závěrečná část pak zhodnotí průběh transformace Armády České republiky a ukáže jeho úspěchy a nezdary.

Toto členění má za úkol postupně představit nejdůležitější a zásadní oblasti pro vojensko – civilní vztahy, civilní řízení Armády České republiky a její demokratickou kontrolu, stejně tak jako podmínky ve kterých se tyto interakce odehrávají a dopady jednotlivých opatření.

1 STRUČNÝ PŘEHLED VÝVOJE ARMÁDY V RÁMCI SAMOSTATNÉHO ČESKOSLOVENSKÉHO A ČESKÉHO STÁTU DO ROKU 1999

1.1 Armáda v období první Československé republiky 1918 - 1939

V historii československé a české armády lze najít několik klíčových událostí, které zcela zásadně změnily její podobu a směřování. Na její vývoj lze tedy nahlížet jako na vývoj značně nesouvislý. Již při jejím vzniku, který takovou zásadní událostí bezpochyby je, v roce 1918 se značná část jejích příslušníků rekrutovala z řad bývalých vojáků rakousko – uherské armády, bez ohledu na to zda to byli příslušníci tzv. zahraničních legií, či vojáci, kteří sloužili v rakousko – uherské armádě až do jejího rozpadu v roce 1918. To se týkalo všech hodnostních sborů a všech vojenských odborností. Mladá Československá republika, jak ostatně ukázal historický vývoj, si nemohla dovolit zůstat bez armády která by plnila úkoly v rámci obrany teritoria Československé republiky, stejně jako další úkoly v rámci obrany státu před vnějším i vnitřním napadením, neboť Československá republika byla notně nesourodá z hlediska národnostního složení obyvatelstva, které se v podstatě přes noc ocitlo na území nově vzniklých státních celků, kde dominantním národem byl národ odlišný od těchto menšin.⁷ Nutnost a potřeba vlastní armády se projevila již při vyhlášení samostatné Československé republiky, kdy vznikl tzv. Výbor pro národní obranu. V listopadu 1918 pak vzniklo ministerstvo národní obrany a do roku 1919 rovněž existovalo i ministerstvo války. Prozatímní Ústava postavila do čela armády presidenta republiky. Mezi úspěchy tehdejší československé armády patří eliminace hrozby odštěpení některých území, na kterých převažovaly výše uvedené národnostní menšiny, obsazení Těšínska a Slovenska, kde vypukl konflikt s Maďarskou republikou rad.

⁷ Jednalo se především o Němce, Maďary, Poláky Rusíny a Židy.

Snaha o začlenění armády a jejích příslušníků do demokratického uspořádání státu, podříditi ji demokratické kontrole a civilnímu řízení, měla za následek mnohé reorganizace a transformace, které následovaly po konsolidaci situace na scéně politické a na scéně mezinárodní. Tento proces byl samozřejmě velmi dlouhý a dokonán byl až v třicátých letech, kdy byl ustanoven tzv. Armádní poradní sbor. Na základě ústavy z roku 1920 byl president republiky nejvyšším armádním velitelem, měl pravomoc a povinnost jmenovat vyšší důstojníky a samozřejmě jmenovat ministra obrany, kterým býval obvykle civilista, což bylo chápáno jako symbol podřízení armády civilnímu řízení a demokratické kontrole.

Nejvyšším armádním orgánem byl tzv. hlavní štáb, v jehož čele stáli paradoxně dva činitelé. Náčelník hlavního štábu a generální inspektor. Oba byli podřízeni v některých záležitostech ministru obrany a v některých záležitostech presidentu republiky. Oblastí zodpovědnosti náčelníka hlavního štábu spočívaly především ve výstavbě armády, výcviku armády a zabezpečení její pohotovosti k plnění úkolů. Oblastmi zodpovědnosti generálního inspektora byly zejména kontrola armády a způsob plnění armádě stanovených úkolů a informování ústavních činitelů o stavu armády, popřípadě dohlížení na plnění přijatých nápravných opatření. President republiky měl rovněž k dispozici v rámci svého úřadu přednostu Vojenské kanceláře presidenta republiky. Je jasné, že takto postavená struktura vnášela mezi vrcholné armádní představitele mnohé rozpory. Bylo tomu tak zejména proto, že na post generálního inspektora jmenoval prezident vždy jemu a jeho politice nakloněné osoby. Tento problém byl vyřešen až v roce 1936, kdy prezident Edvard Beneš svým rozkazem postavil obě funkce jako sobě rovné a zavedl zvyk jmenovat do funkce generálního inspektora vždy služebně nejstaršího generála.

Rozpory mezi elitami vojenskými a elitami politickými byly v období tzv. první republiky celkem běžné a týkaly se mnoha záležitostí. Ani prvorepublikové armádě, jako i dalším státním institucím, se nevyhnuly korupční skandály. Cílem vojenských elit bylo samozřejmě zajistit si co největší podíl na moci a naopak cílem politických elit bylo tento podíl na moci pro vojenské elity co možná nejvíce omezit. Zajímavou

událostí z tohoto pohledu bylo jmenování generála Syrového ministrem obrany a obsazení postu náčelníka hlavního štábu generálem Radolem Gajdou, z jehož osoby měly obavy zejména politické kruhy spojené s prezidentem Masarykem, a o kterém bylo známé jeho nepřátelství s generálem Milanem Rastislavem Štefánikem.

1.2 Armáda v letech 1948 - 1989⁸

Rok 1948 znamenal pro československou armádu zásadní předěl. tento předěl samozřejmě souvisel s tzv. vítězným únorem, kdy Komunistická strana Československa v čele s Klementem Gotwaldem, převzala moc v Československu, kterou si udržela až do událostí na podzim roku 1989. V době únorových událostí roku 1948 byla již československá armáda infiltrována důstojníky, kteří byli členy Komunistické strany Československa, a kteří většinou příznivě hodnotili převzetí moci ve státě politickou stranou jejímiž byli členy, a kteří této straně byli povětšinou věrní. Tento fakt vyloučil účinné použití československé armády jako instituce na podporu zachování demokratického zřízení v Československé republice. Tato infiltrace začala otevřeně v roce 1945 po zrušení zákazu působení politických stran. Některé znaky, které odkazovaly k využití zkušeností s budováním a řízením armády dle vzoru Svazu sovětských socialistických republik, vykazoval již Košický vládní program z roku 1945. (Kříž 2004: 32)

Následně začala transformace československé armády dle sovětského vzoru. Bylo upuštěno od tradic a způsobu uspořádání a organizace armády, které byly uplatňovány v období let 1919 až 1939. Svého úplného cíle v oblasti ovládnutí armády dosáhla Komunistická strana Československa v roce 1950, kdy byla zřízena Hlavní politická správa československé lidové armády a byla zavedena funkce zástupce

⁸ Období let 1939 až 1948 bylo vynecháno, jelikož ani vládní vojsko v období protektorátu Čechy a Morava ani koncepčně nekonsolidovaná armáda bezprostředně po roce 1945 nemají zásadní vliv na historický vývoj a dnešní podobu Armády České republiky.

velitele pro věci politické na všech úrovních československé lidové armády až do úrovně roty a jejích ekvivalentů.

Výsledkem těchto reforem bylo zrušení, či omezení činnosti některých státních orgánů, které působily v oblasti bezpečnosti, jejichž funkce přebíraly orgány komunistické strany Československa, zejména pak její Ústřední výbor. Vyvrcholením tohoto procesu byl rok 1963, kdy došlo přímému podřízení ministerstva národní obrany Ústřednímu výboru Komunistické strany Československa. Tento proces byl samozřejmě možný díky skutečnosti, že došlo k výraznému personálnímu propojení vojenských elit s elitami uvnitř Komunistické strany Československa. Již od února 1948 začalo docházet v československé armádě k personálním čistkám, přičemž byli z armády propouštěni politicky nespolehliví důstojníci a naopak přijímáni kádři, které vykazovaly velkou loajalitu ke Komunistické straně Československa. Odborná způsobilost a připravenost těchto nově přijatých kádrů byla až druhořadým hlediskem. Z československé lidové armády se tak stal nástroj moci v držení Komunistické strany Československa, která jej používala především jako převýchovný prostředek a prostředek ideologické indoktrinace občanů, kteří byli nuceni do armádních struktur, byť většinou pouze dočasně, vstoupit. Československá lidová armáda začala být koncipována podle sovětského vzoru, kde převzala doktríny, systém organizace a systém výcviku rudé armády. Spolu se vznikem paktu Varšavské smlouvy pak byla koncipována jako armáda čistě útočná, se kterou se počítalo jako s HLAVNÍ prvosledovou údernou silou ve směru Mnichov - Garmisch-Partenkirchen – Rýn, kde měla vytvořit předmostí a podmínky pro následné překročení řeky Rýn. Po splnění svého operačního úkolu v rámci skupin dalších armád, měla převzít její úlohu rudá armáda, přičemž se počítalo s použitím lokálních jaderných úderů. V rámci této operace se počítalo s velmi vysokými ztrátami na technice i životech, a tudíž měla být československá lidová armáda po splnění plánovaného operačního úkolu použita jako armáda zajišťující pořádek na obsazených územích. (srov. Minařík – Štěpánek 2007)

S tímto účelem a v podobě, která byla naznačena v předchozích odstavcích, byla československá lidová armáda budována až do roku 1989. V tomto období

vycházely požadavky na budování československé lidové armády z jejího úkolu v rámci Varšavské smlouvy, který samozřejmě reflektoval bipolární uspořádání mezinárodního systému. Československá socialistická republika byla tehdy rozdělena do dvou vojenských okruhů. Západního a východního, přičemž hlavní bojové síly byly samozřejmě dislokovány v západním vojenském okruhu. Jednalo se o patnáct vševojskových divizí, po dvou divizích protivzdušné obrany a letectva, raketové a protiletadlové svazky a jim podřízené vojenské útvary a dělostřeleckou divizi. Ve východním vojenském okruhu pak byly rozmístěny především výcvikové útvary, opravárenská zařízení a vojenské školy. Ve zbrani bylo tehdy zhruba 250 000 vojáků, přičemž z toho zhruba 60 000 vojáků z povolání a 190 000 vojáků základní služby. Takový počet vojáků v aktivní službě řadil Československou socialistickou republiku k zemím, v nichž byl poměr počtu občanů, kteří slouží v armádě, proti počtu občanů v záloze nebo nevycvičených, s nejvyšší mírou militarizace společnosti. (Frank 2011: 6 – 7)

1.3 Armáda v letech 1989 – 1993

Na konci osmdesátých let byla armáda veřejností vnímána velmi negativně, jelikož byla všeobecně, a oprávněně, považována za nástroj udržení moci Komunistické strany Československa. Úspěch demokratizačního procesu závisel na postoji, který československá lidová armáda k tomuto procesu zaujala. Ještě v 17. listopadu vydal tehdejší ministr národní obrany generálplukovník Václavík rozkaz, v němž deklaroval odhodlání armády bránit socialistické zřízení. (Janošec, Procházka, Tůma 2009: 20 - 21). Generálplukovník Václavík však byl v prosinci 1989 nahrazen generálplukovníkem Vackem, který patřil k umírněnému křídlu armádního velení. Nedošlo tedy k nasazení armády na obranu tehdejšího režimu. Pro úplný úspěch dokončení přechodu k demokracii bylo pro armádní oblast nutné splnit dle některých autorů následující podmínky: „ získat armádu na stranu demokratických sil nebo ji neutralizovat; udržet zároveň její akceschopnost v situaci, kdy nelze vyloučit vnější ozbrojenou intervenci; co nejrychleji provést základní personální změny na klíčových postech ministerstva

obranu a ve velení armády; odpolitizovat armádu a odstranit přímý politický vliv komunistické strany; rozvinout vnitřní demokratický život v armádě a vytvořit prostor pro vnitroarmádní diskusi; podřídít armádu důsledné civilní kontrole; integrovat ozbrojené síly do společnosti tak, aby se staly zárukou demokratického systému a byly pozitivně vnímány společností.“ (Frank 2009: 7 – 8) I po splnění výše uvedených podmínek však existovala reálná hrozba faktického neúspěchu transformace armády a jejího úspěšného zařazení na adekvátní místo ve společnosti, jelikož mohlo dojít, a částečně i na některých úrovních docházelo, k přebírání některých principů, které byly běžné pro armádu úzce svázanou s Komunistickou stranou Československa. (Kříž 2004: 36) Jak z výše uvedeného vyplývá, odpolitizování armády bylo jedním z hlavních úkolů tehdejších politických a armádních špiček. Způsob dosažení politické neutrality armády však vytvořil třecí plochy mezi armádními a politickými špičkami. Někteří autoři hodnotí úlohu generála Vacka vesměs pozitivně, někteří poukazují na jeho spory s formujícími se politickými elitami. Jeden z hlavních sporů se týkal zrušení Hlavní politické správy československé lidové armády. Zatímco Janošec, Procházka, Tůma (2009: 23) přičítají zásluhy za zrušení Hlavní politické správy československé lidové armády výhradně generálu Miroslavu Vackovi, Kříž (2004: 45 – 46) poukazuje na kritiku zejména vojenské komise občanského fóra a uskupení Svobodné legie směrem k osobě generála Vacka, že vytvořil Správu vzdělání a kultury, do které pouze přesunul většinu kádrů zrušené Hlavní politické správy. Politické elity viděli v tomto kroku snahu generála Vacka držet nad bývalými politickými pracovníky Československé lidové armády ochrannou ruku. Generál Vacek měl na druhou stranu podíl na reaktivaci rehabilitovaných vojáků, kteří byli propuštěni z armády po prověrkách, které proběhly po roce 1968. (Janošec, Procházka, Tůma 2009: 23)

Velmi významným a nutno přiznat, že logisticky velmi náročným, úkolem byla nutná redislokace armádních útvarů a zařízení, kterou bylo nutné v této době provést, na takový systém uspořádání, aby vyhovoval novým potřebám zajištění bezpečnosti České a Slovenské federativní republiky, tedy aby spolehlivě pokryl celý operační prostor, jímž byla celá federativní republika, přičemž redislokace měla odpovídat novým požadavkům uvedených ve strategických dokumentech, ze kterých vyplývalo,

že by československá armáda měla být schopna bránit územní celistvost před nepřítelem z jakéhokoliv směru napadení. (Rašek 1999: 18 – 19)

1.4 Armáda v letech 1993 – 1999

Pro začátek tohoto období je určující zejména snaha o dosažení cílů takzvané koncepce vojensko – technické transformace z roku 1991. Mezi hlavní cíle této transformace patřilo provedení redukce a transformace Armády tak, že vznikly dva sbory pozemních sil, brigáda rychlého nasazení, sbor taktického letectva, sbor protivzdušné obrany, sbor logistiky a vojsko územní obrany. Samozřejmě došlo i k redukci personálu na všech úrovních. (Frank 2009: 15)

V podstatě se počátkem tohoto období podařilo podřídit ozbrojené síly civilní kontrole a provést v jejich uspořádání a fungování nejnútnejší transformační opatření. Navzdory tomu se však nepodařilo vytvořit ucelenou a smysluplnou koncepci v jejich rozvoji, výstavbě a modernizaci. Tyto úkony byly v podstatě odloženy politickou reprezentací o celou dekádu. Svědčí o tom například datum vzniku zásadních koncepčních a transformačních dokumentů. Mezi zásadní patří: Bílá kniha o obraně (rok 1995), Koncepce výstavby Armády České republiky do roku 1996 (rok 1993), Koncepce výstavby profesionální AČR a mobilizace ozbrojených sil ČR (rok 2002) a Koncepce výstavby profesionální AČR a mobilizace ozbrojených sil ČR přepracovaná na změněný zdrojový rámec (rok 2003). V souvislosti s rozpadem České a Slovenské federativní republiky konci roku 1992 byla ukončena rovněž činnost Rady obrany státu, na jejíž působení bezprostředně nenavazoval žádný podobný orgán a na orgán podobný Radě obrany státu nebylo v nové Ústavě České republiky z roku 1993 pamatováno. Z toho důvodu vznikl v této oblasti prázdný prostor a oblast bezpečnostní a obranné politiky nebyla v podstatě, mimo vládu, institucionálně koordinována. To se změnilo až v průběhu roku 1998, kdy byl přijat ústavní zákon č. 110/1998 Sb., jenž ve svém článku č. 9 ustanovoval orgán nazvaný Bezpečnostní rada státu, které předsedá předseda vlády. (Šesták O., Prskavec K. 2001: 23)

V souvislosti s výše popsanou situací se proto objevily i kritické hlasy k působení politické reprezentace v oblasti bezpečnostní a obranné politiky. Vesměs kritici upozorňovali na malý zájem a často nezájem odpovědných vrcholných politiků na odvětví obrany. Zejména v době, kdy vykonával funkci předsedy vlády Václav Klaus, panovala zásada takzvané odvětvové politiky a otázky spojené s obrannou politikou řešilo v podstatě pouze ministerstvo obrany a generální štáb Armády České republiky. Tento stav trval v podstatě až do roku 1997. Pro vládu jako celek se pochopitelně stala prioritou ekonomická transformace státu a otázky obrany, i vlivem tehdejšího bezpečnostního prostředí, byly odsunuty do pozadí. Nejmarkantnějším projevem tehdejšího civilního řízení Armády České republiky bylo jmenování civilisty na pozici ministra obrany. Proti takovému nezájmu politické reprezentace o oblast bezpečnosti a obrany se ozývali zejména vojenští odborníci. Tento nezájem politických představitelů však nebyl otázkou pouze devadesátých let. I po vstupu České republiky do organizace zemí Severoatlantické aliance a poměrně ještě nedávno upozorňovali někteří vojenští experti na nezájem vrcholných politiků o bezpečnostní a obranné otázky. (Balabán: 2004) (Šedivý: 2005)

V podstatě je možné charakterizovat období od roku 1993 do roku 1999 jako období formální deklarace Armády České republiky jako instituce o připravenosti bránit samostatně územní celistvost České republiky, avšak reálné schopnosti a plnění stanovených úkolů klesá a bez pomoci spojenců by se Armáda České republiky neobešla. Tento stav pak přetrvává i do současnosti, kdy je při obraně území České republiky plně počítáno s nasazením vojsk spojeneckých armád. (Ministerstvo obrany České republiky: 1997) (srovnej Bílá kniha o obraně (1995), Koncepce výstavby Armády České republiky do roku 1996 (rok 1993), Koncepce výstavby profesionální AČR a mobilizace ozbrojených sil ČR (rok 2002), Záměr koncepce výstavby AČR do roku 2000 s výhledem do roku 2005, Koncepce výstavby profesionální AČR a mobilizace ozbrojených sil ČR přepracovaná na změněný zdrojový rámec (rok 2003))

2 VYBRANÉ PROBLÉMY SPOJENÉ S TRANSFORMACÍ ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY

Problémů spojených s transformací Armády České republiky (ve smyslu z armády plně ovládané jedinou vládnoucí stranou na armádu podřízenou demokratické kontrole a civilnímu řízení) je celá řada, stejně jako faktorů ovlivňujících způsob a směřování této transformace. Existuje mnoho názorových proudů, jejichž představitelé se vzájemně střetávají při debatách o tom, jak by Armáda České republiky měla vypadat, jakou by měla mít koncepci, jaké úkoly by měla plnit, jak by měla být financována a tak podobně. Nejvyšším odpovědným orgánem je v současném politickém systému České republiky její vláda. Její role, úloha a povinnosti jsou popsány pomocí institucionálního rámce pro její působení v bezpečnostním systému České republiky, který jako základní dokument definuje Ústava České republiky.

V průběhu transformace bylo rozhodnuto o tom, že dojde k přechodu z armády masového typu, tzv. konskripční armády, na armádu profesionální. Tedy alespoň v mírovém stavu. V případě některých krizí, při kterých by mohla být Armáda České republiky použita, se počítá s povoláním odvedených občanů státu, jichž se povinná vojenská služba týká. Profesionalizace je dnes hodnocena jako v převážné většině u odborné veřejnosti vesměs kladně. To ovšem neznamená, že by se celá profesionalizace obešla bez problémů, chyb a nedostatků. Naopak jich je celá řada a následující kapitoly se touto problematikou zabývají.

Dalším problémem, a nutno podotknout že rovněž velmi palčivým, je plánování a rozpočtování v rezortu ministerstva obrany České republiky a v Armádě české republiky. Od doby vzniku samostatné Armády České republiky bylo používáno několik koncepčních postupů při plánování v podmínkách Armády České republiky. Po několika zásadních změnách v přístupu k plánování použití zdrojů, činností a schopností, byl zvolen při plánování postup, který byl používán ve zkoumaném období a je popsán v jedné z následujících kapitol. Jak se v průběhu výzkumu ukázalo, plánování je zásadní

činností, která ovlivňuje základní podobu Armády České republiky, její schopnosti, počty, rozvoj a schopnosti.

V neposlední řadě je důležitou pro Armádu české republiky personální otázka. Jelikož je složena pouze z občanů České republiky, a to ještě díky poměrně rozsáhlým požadavkům kladené na vojáky z povolání, které je třeba splnit před povoláním do služebního poměru, relativně z úzké skupiny občanů České republiky, personální otázka se v současné době dostává stále více do popředí zájmu odpovědných činitelů. Personální otázku je nutno chápat odděleně od profesionalizace. Ačkoliv tyto dva problémy spolu úzce souvisí, jde v zásadě o zcela odlišnou problematiku. Zatímco profesionalizace je teoretický směr, přeměna a koncept, podle kterého se Armáda České republiky řídí, personální otázka je samostatný problém, na který zvolený koncept má jistě velmi významný vliv, nicméně existoval i před profesionální armádou.

Tyto tři vybrané oblasti mají velmi významný vliv na dnešní podobu Armády České republiky, prolínají se v podstatě celou její historií a kroky podniknuté v těchto oblastech odpovědnými činiteli, mají zásadní význam v utváření podoby Armády České republiky, jejích schopností a způsobu jejího užití.

2.1 Teoretický model civilního řízení a demokratické kontroly armády

Tendence podřídit ozbrojené složky libovolného státního útvaru kontrole dané vlády a řídit činnost těchto ozbrojených složek byla vždy základním předpokladem pro fungování tzv. moderních států. V době kdy došlo ke vzniku státních celků založených na národním principu, začaly tyto státy mít potřebu vytvoření pravidelné armády. V drtivé většině se jedná rovněž o armády založené na národním principu, tedy příslušníky těchto armád jsou příslušníci daného národa, respektive občané daného státu. V průběhu 18. a 19. století pak vzniká v souvislosti s demokratizačními procesy v západní civilizaci potřeba podřídit vojenské složky civilní moci a zajistit její převahu v oblasti rozhodování o politicko – vojenských záležitostech. (Mills 1966: 213) Samozřejmě v průběhu demokratizačního procesu došlo v různých státech k

nejrůznějších specifickým odchylkám ve způsobu civilního řízení a demokratické kontroly armády, nicméně je možné obecně charakterizovat a vymezit civilní řízení a demokratickou kontrolu armády pomocí následujících znaků:

- jasné vymezení vztahů mezi armádou, společností a jejími nejvyššími politickými orgány v právním systému země způsobem slučitelným s demokratickým režimem podřizujícím armádu a vojenské elity politické reprezentaci státu
- podřízení armády vládě práva
- primát společnosti při tvorbě politických rozhodnutí týkajících se armády uplatňovaný prostřednictvím nositelů suverenity lidu (parlament, lidem volený prezident)
- primát civilních osob při realizaci politických rozhodnutí vyjádřený obvykle civilním ministrem obrany
- participace vojáků na demokratickém politickém procesu (ovšem při existenci některých restrikcí)
- veřejný dohled nad armádou

(Kříž 2001: 135 – 136)

Výše uvedené principy charakterizují vztahy nejen mezi armádou a politickou reprezentací daného státu, nýbrž i navzájem mezi ostatními aktéry v oblasti bezpečnosti v jejím nejširším pojetí. Nemůže tedy nastat situace, kdy by se vzájemná interakce mezi dvěma vybranými aktéry stala uzavřeným systémem. Například uzavření vzájemných vztahů mezi armádou a vojensko – průmyslovým komplexem, nebo vládou, parlamentem atd., dalším aktérům, by mělo zcela jistě fatální následky pro celý bezpečnostní systém, navzdory tomu, že by tito aktéři měly z kvality takto uzavřeného systému vzájemný prospěch.

Jak již bylo uvedeno výše, každý státní útvar do systému civilně – vojenských vztahů vloží svá konkrétní specifika. (Kříž 2011: 12) Při zkoumání tzv. západního modelu civilního řízení a demokratické kontroly ozbrojených sil je možné určit několik základních druhů. Pro základní členění je možné použít model S. Huntingtona, který rozlišuje dvě základní kategorie, a sice subjektivní a objektivní kontrolu armády.

2.1.1 Subjektivní model kontroly armády

Subjektivní kontrolu armády Huntington předpokládá jako jedinou účinnou metodu v armádách, kde chybí profesionální důstojnický sbor. Spočívá v uplatnění v maximální možné míře nástrojů civilní moci nad vojenskými skupinami. Těmito nástroji mohou být zákony, instituce atp., přičemž pro příslušníky vojska jsou částečně zachována jejich politická práva. Tím pádem musí dojít v armádě k obdobnému rozčlenění jejich příslušníků v politických otázkách, jako tomu je v civilním zbytku společnosti. Dojde-li však ve společnosti uplatňující subjektivní kontrolu armády k profesionalizaci příslušníků armády, vznikne tím pádem nová sociální skupina profesionálních vojáků, která může mít výrazný podíl na výsledné podobě vojenské politiky daného státu. (Huntington 1957: 82 – 83) Nutno podotknout, že vlivem vývoje náročnosti vojenské profese došlo v drtivé většině západních států k profesionalizaci některých vojenských skupin.

2.1.2 Objektivní model kontroly armády

Objektivní kontrola armády spočívá v principu maximalizace profesionální složky armády, přičemž součástí profesionalismu je politická neangažovanost (profesionálních) vojáků. Jinými slovy řečeno politická angažovanost se neslučuje s kodexem profesionálního vojáka, který musí být jasně vymezen. Příslušníkům armády je naopak přiznána profesní autonomie vymezená působností v rámci armády. Musí tedy dojít k identifikaci hranice mezi politickou a vojenskou sférou. Vojáci se neangažují v politice a politici nečiní odborná vojenská rozhodnutí. (Huntington 1957: 74)

Navzdory tomu, že je politická angažovanost profesionálních vojáků v západních demokraciích různými způsoby omezena, vojáci se bezesporu v politice angažují bez ohledu na to, zda se jedná o vojáky profesionální či neprofesionální. Skupina profesionálních vojáků je nutně odkázána na armádu jako na instituci, což jednoznačně hovoří v jejich připravenost politicky se angažovat ve prospěch armády jako instituce. Profesionální skupiny bývají navíc obvykle poměrně úspěšné při prosazování svých partikulárních zájmů při rozhodovacím procesu tvorby jednotlivých politik. (Kříž 2011: 14 – 15)

V souvislosti s výše uvedenou problematikou je nutné najít konsenzus mezi sférou vojenskou reprezentovanou profesionálními vojáky a sférou politickou reprezentovanou politiky o tom, kde leží hranice mezi vojenskou autonomií a politickou odpovědností. Spory o tom kde tato hranice leží, jsou mezi vojenskou a politickou sférou vedeny v podstatě neustále.

2.2 Institucionální rámec obranné a bezpečnostní politiky v České republice

Jedním ze základních předpokladů demokratického fungování státu je, aby každý aktér (nejen) politických procesů vystupoval a jednal pouze v souladu se zákony a nařízeními, které právně vymezují jeho možnosti působení. Nejinak je tomu i v oblasti zajištění bezpečnosti České republiky. Základní institucionální rámec pro činnost jednotlivých aktérů v oblasti bezpečnostní politiky státu, vztahy mezi nimi a jejich povinnosti definuje nejvyšší státní právní norma, a tou je Ústava České republiky. Dále jsou to zejména Ústavní zákon č. 110/1998 o bezpečnosti České republiky a Ústavní zákon č. 300/2000. Tyto ústavní zákony jsou dále rozpracovány a upřesněny v tzv. souboru branných zákonů. Ústavní zákon č. 110/1998 o bezpečnosti České republiky hovoří o tom, že: „zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot je základní povinností státu.“ Podle znění ústavy a jejích dalších novelizací je základní odpovědnost za bezpečnost a obranu státu svěřena vládě, která

je tak nejvyšším exekutivním orgánem. Vláda tak, mimo jiné, odpovídá za zajišťování obrany státu a za přípravu této obrany. Tímto uspořádáním je vrcholné řízení a odpovědnost v oblasti bezpečnostní politiky svěřena civilnímu orgánu. Vláda je samozřejmě odpovědná Parlamentu České republiky, demokraticky zvolenému orgánu.

„Vláda k zajišťování obrany státu v míru:

a) vyhodnocuje rizika ohrožení státu, která mohou být příčinou ozbrojeného konfliktu, a činí nezbytná opatření ke snížení, popřípadě vyloučení těchto rizik,

b) schvaluje strategickou koncepci obrany státu,

c) řídí proces obranného plánování,

d) rozhoduje o základních opatřeních přípravy státu k obraně a jejím organizování,

e) rozhoduje o základních směrech výstavby, přípravy a použití ozbrojených sil a o zajištění obrany státu,

f) schvaluje koncepci mobilizace ozbrojených sil,

g) schvaluje koncepci přípravy občanů k obraně státu,

h) stanoví k provedení svých rozhodnutí při zajišťování obrany státu úkoly ministrům, vedoucím jiných správních úřadů a obcím při výkonu jejich přenesené působnosti,

i) rozhoduje o dalších nepředvídatelných úkolech nezbytných k zajišťování obrany státu.

Vláda k zajišťování obrany státu za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu:

a) činí závěry z vojensko politického hodnocení mezinárodních vztahů a rozhoduje o realizaci potřebných opatření k odvrácení ozbrojeného konfliktu a ke zvýšení připravenosti k obraně státu,

b) rozhoduje o opatřeních k účinnému fungování systému obrany státu,

c) rozhoduje o prioritách plnění úkolů, které souvisejí se zajišťováním obrany státu,

d) rozhoduje o opatřeních potřebných pro vedení války

e) k plnění úkolů při zajišťování obrany státu využívá Ústřední krizový štáb zřízený podle zvláštního právního předpisu

Vláda také rozhoduje o vyslání ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky a o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky, a to nejdéle na dobu 60 dnů, jde-li:

a) o plnění závazků z mezinárodních smluv o společné obraně proti napadení,

b) účast na mírových operacích podle rozhodnutí mezinárodní organizace, již je Česká republika členem, a to se souhlasem přijímajícího státu,

c) účast na záchranných pracích při živelních pohromách, průmyslových nebo ekologických haváriích.

Vláda také rozhoduje o vyslání ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky a o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky, a to nejdéle na dobu 60 dnů, jde-li:

a) o plnění závazků z mezinárodních smluv o společné obraně proti napadení,

b) účast na mírových operacích podle rozhodnutí mezinárodní organizace, již je Česká republika členem, a to se souhlasem přijímajícího státu,

c) účast na záchranných pracích při živelních pohromách, průmyslových nebo ekologických haváriích. „ (Zákon č. 222/1999 Sb. o zajišťování obrany České republiky)

Vláda je dále oprávněna rozhodnout o průjezdu ozbrojených sil cizích států přes území České republiky, nebo též přeletem jejich techniky vzdušným prostorem České republiky. Rovněž rozhoduje o účasti ozbrojených sil České republiky na vojenských cvičeních mimo území České republiky a o účasti cizích ozbrojených sil na cvičeních konajících se na území České republiky. (Zákon č. 222/1999 Sb. o zajišťování obrany České republiky)

Vrchním velitelem ozbrojených sil je prezident. Jeho role v oblasti bezpečnosti politiky je však slabá. Je povinen respektovat rozhodnutí vlády a parlamentu. Jeho úloha spočívá zejména v plnění administrativních a ceremoniálních aktů. Patří mezi ně zejména řízení Vojenské kanceláře prezidenta republiky a Hradní stráž. Vojenská kancelář slouží především k zajištění administrativních povinností prezidenta republiky⁹ a Hradní stráž plní ceremoniální funkce a ochranu prezidenta republiky.

Vláda má za povinnost neprodleně informovat obě komory parlamentu o všech důležitých rozhodnutích, které učinila v oblasti bezpečnostní politiky. V případě nesouhlasu, může parlament konkrétní rozhodnutí vlády zrušit. Dvoukomorový parlament České republiky má tak kontrolní funkci a rovněž rozhoduje o mimořádně důležitých otázkách v oblasti bezpečnosti. Rozhoduje tak např. o vyhlášení nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu, v případě ohrožení svrchovanosti České republiky, územní celistvosti České republiky, demokratických základů České republiky, napadení České republiky, nebo v případě plnění závazků vyplývajících z členství v mezinárodních organizacích a při ohrožení ve značném rozsahu vnitřního pořádku a bezpečnosti, životů a zdraví, majetkových hodnot nebo životního prostředí. Dále je potřeba souhlasu parlamentu jako celku pro vyslání ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky, nebo pro pobyt cizích ozbrojených sil na území České

⁹ Prezident republiky jako vrchní velitel ozbrojených sil je mimo jiné např. povinen vydávat rozkazy, jmenovat generály, nebo schvalovat vybrané interní normativní akty.

republiky, pokud doba vyvolání vlastních ozbrojených sil mimo území České republiky nebo doba pobytu cizích ozbrojených sil na území České republiky je delší než 60 dní. Pokud je tato doba kratší, jak již bylo uvedeno výše, je toto rozhodnutí v kompetenci vlády. Obě komory parlamentu mají zřízené specializované orgány, které mají za úkol zabývat se obranou a bezpečnostní tematikou.

Velmi významnou roli v oblasti obrané a bezpečnostní politiky má Bezpečnostní rada státu.¹⁰ Tato instituce byla zřízena na základě článku 9 ústavního zákona č. 110/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky. Její složení a činnost je dále upřesněna usnesením vlády ČR ze dne 9. července 2014 č. 544 a usnesením vlády ze dne 1. října 2014 č. 793. Bezpečnostní rada státu je stálý pracovní orgán vlády určen k přípravě návrhů a opatření v oblasti bezpečnostní politiky a k řízení bezpečnostní oblasti jako celku. Předsedou Rady je premiér České republiky, místopředsedou Rady je místopředseda vlády a ministr zahraničních věcí, členy jsou první místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí, místopředseda vlády a ministr financí, ministr obrany, ministr vnitra, ministr a vedoucí Úřadu vlády ČR, ministr průmyslu a obchodu a ministr dopravy a spojů. Jednání Rady se dále zúčastňuje guvernér České národní banky a předseda Správy státních hmotných rezerv. Na jednání Rady je pravidelně zván náčelník Generálního štábu Armády České republiky a policejní prezident. Právo účastnit se jednání má i prezident republiky. Rada se schází pravidelně, minimálně 1krát za 3 měsíce. V rámci Rady působí čtyři stálé pracovní výbory:

¹⁰ Bezpečnostní rada státu má rovněž za úkol schvalovat důležité dokumenty strategického významu, mimo jiné např. : Obranná strategie České republiky, Bílá kniha o obraně, Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, Koncepce přípravy občanů k obraně státu, Pandemický plán České republiky, Ústřední poplachový plán Integrovaného záchranného systému České republiky, Instrukce pro vyhlašování jednotlivých stupňů bezpečnostní ochrany důležitých objektů, Bezpečnostní strategie České republiky

Výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky - vnitrostátně koordinující zahraniční bezpečnostní politiku České republiky, v gesci ministerstva zahraničních věcí,

Výbor pro obranné plánování - koordinující plánování opatření k zajištění obrany České republiky, v gesci ministerstva obrany.

Výbor pro civilní nouzové plánování - koordinující plánování opatření k zajištění vnitřní bezpečnosti státu, ochrany obyvatelstva, ochrany ekonomiky a ke koordinaci požadavků na civilní zdroje, které jsou nezbytné pro zajištění bezpečnosti České republiky, v gesci ministerstva vnitra.

Výbor pro zpravodajskou činnost - koordinující zpravodajské služby České republiky a plánování opatření k zajištění zpravodajské činnosti a spolupráci státních orgánů a jejich útvarů, které získávají, shromažďují a vyhodnocují informace nezbytné pro zajištění bezpečnosti České republiky. Výbor samostatně nevyvíjí zpravodajskou činnost.

Dále Ústřední krizový štáb - jako pracovní orgán Rady pro zabezpečení řešení krizových situací nebo jiných závažných situací týkajících se bezpečnostních zájmů České republiky (v gesci ministra obrany v případě vnějšího vojenského ohrožení České republiky, při plnění spojeneckých závazků v zahraničí a při účasti ozbrojených sil České republiky v mezinárodních operacích na obnovení míru a udržení míru nebo v gesci ministra vnitra v případě ostatních druhů ohrožení České republiky, při poskytování humanitární pomoci většího rozsahu do zahraničí a při zapojení České republiky do mezinárodních záchranných operací v případě havárií a živelních pohrom). (Úřad vlády, <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/brs/brs-uvod-3851/>, 22. 3. 2012)

„Základním úkolem Rady je podílet se na tvorbě spolehlivého bezpečnostního systému státu, zabezpečovat koordinaci a kontrolu opatření k zajištění bezpečnosti České republiky a mezinárodních závazků. Rada koordinuje a vyhodnocuje

problematiku bezpečnosti České republiky a připravuje vládě návrhy opatření k jejímu zajišťování. Bezpečnostní rada státu je také orgánem, který připravuje a předkládá vládě zásadní dokumenty bezpečnostní a obranné politiky.“ (Frank 2011: 31)

2.2.1 Strategické dokumenty

V roce 1999 poprvé vláda schválila Bezpečnostní strategii České republiky jako základní koncepční dokument v oblasti obrané a bezpečnostní politiky. Tato bezpečnostní strategie se stala základním výchozím dokumentem, z něhož posléze vycházeli všichni aktéři v příslušné oblasti obraného a bezpečnostního plánování. Dokument podobného charakteru zde do této doby zcela chyběl. Došlo tak k položení základního kmene bezpečnostního systému, který se podobá svojí strukturou bezpečnostním systémům západních zemí a svojí strukturou odpovídá i strategickým dokumentům Severoatlantické aliance. Bezpečnostní strategie se netýká pouze rezortu ministerstva obrany, ale z logiky věci vyplývá, že nutně musí být obecným dokumentem, který definuje principy, východiska, zájmy České republiky, bezpečnostní prostředí, hrozby atd. Bezpečnostní strategie rovněž velmi obecně stanovuje, kterým směrem se má Česká republika vydat v oblasti svého zabezpečení. Od roku 1999 již Bezpečnostní strategie (včetně následujících) chápou bezpečnostní problematiku jako široký soubor oblastí, který zahrnuje především hospodářské politiky, oblast vnitra, zahraniční politiky, samozřejmě obrannou politiku a řadu dalších oblastí. Na bezpečnostní pak navazují další strategické dokumenty, které blíže rozpracovávají jednotlivé oblasti, o kterých se konkrétní Bezpeční strategie zmiňuje pouze obecně.

V roce 1999 došlo rovněž vládou ke schválení Vojenské strategie České republiky, která byla rezortním dokumentem ministerstva obrany, a která blíže rozpracovala principy Bezpečnostní strategie České republiky. „Vojenská strategie státu definuje zásady přípravy ozbrojených sil k činnostem v krizových situacích. Na

základě analýzy vojenskopolitické situace, existujících bezpečnostních rizik, historických zkušeností, obranných priorit, vyhodnocených cílů a časového horizontu případného vojenského ohrožení, technologického pokroku v oblasti vzniku nových prostředků boje a předpokládaných způsobů vedení války, ustanovení mezinárodních smluv, dohod a aktů a ekonomických možností státu, stanovuje základní úkoly a způsoby použití ozbrojených sil České republiky a priority jejich výstavby a přípravy s ohledem na společné působení s ozbrojenými silami spojenců v NATO.

Charakterizuje bezpečnostní rizika státu se zaměřením na předvídání, sledování, prevenci hrozeb pro bezpečnost státu a podíl ozbrojených sil na jejich eliminaci. Stanovuje základní opatření k dosažení připravenosti státu čelit vojenskému napadení. Naplňování vojenské strategie umožňuje České republice podílet se na vytváření strategického prostředí v euroatlantickém prostoru, reagovat na nové spektrum krizových situací a připravovat se na budoucí výzvy.

Vojenská strategie shrnuje hlavní postupy a principy nutné ke splnění základních úkolů ozbrojených sil České republiky a je východiskem pro zpracování resortních dokumentů. „ (Frank 2011: 32)

Strukturu a systém strategických samozřejmě nelze omezit pouze na bezpečnostní a vojenskou strategii. V tomto systému je celá řada dalších dokumentů, které zde plní svoji nezastupitelnou úlohu. Zásadními politicko – strategickými dokumenty, které byly přijaty ve zkoumaném období jsou:

Bezpečnostní strategie ČR:

- Bezpečnostní strategie ČR, schválená vládou usnesením ze dne 17. února 1999 č. 123 – zrušena usnesením vlády č. 80/2001;

- Bezpečnostní strategie ČR, schválená vládou usnesením ze dne 22. ledna 2001 č. 80 – nahrazena byla novelizovanou Bezpečnostní strategií ČR;

- novelizovaná Bezpečnostní strategie ČR, schválená vládou usnesením ze dne 10. prosince 2003 č. 1254

- Bezpečnostní strategie ČR 2011 – schválená vládou dne 8. září 2011

Národní obranná strategie ČR, schválená vládou usnesením ze dne 26. března 1997 č. 177 – zrušena byla usnesením vlády č. 257/1999.

Vojenské strategie ČR:

- Vojenská strategie ČR, schválená vládou usnesením ze dne 21. prosince 1994 č. 732 – zrušena byla usnesením vlády č. 257/1999;

- Vojenská strategie ČR, schválená vládou usnesením ze dne 29. března 1999 č. 257 – zrušena byla usnesením vlády č. 438/2002;

- Vojenská strategie ČR, schválená vládou usnesením ze dne 29. dubna 2002 č. 438 – zrušena byla usnesením vlády č. 578/2004;

- Vojenská strategie ČR, schválená vládou usnesením ze dne 9. června 2004 č. 578 – zrušena byla usnesením vlády č. 907/2008;

- Vojenská strategie ČR, schválená vládou usnesením ze dne 23. července 2008 č. 907.

Národní strategie vyzbrojování, schválená vládou usnesením ze dne 15. září 2004 č. 875.

Další důležité dokumenty rozvíjející činnost rezortu obrany:

- Koncepce výstavby Armády ČR do roku 1996, kterou vláda vzala na vědomí usnesením ze dne 9. června 1993 č. 297;

- Cíle a principy reformy ozbrojených sil ČR, její etapy a základní principy mobilizace ozbrojených sil ČR, schválené vládou dne 29. srpna 2001 usnesením č. 835

- Konceptce výstavby profesionální Armády ČR a mobilizace ozbrojených sil ČR, schválená vládou dne 29. dubna 2002 usnesením č. 437

- Konceptce výstavby profesionální Armády ČR a mobilizace ozbrojených sil ČR, schválená vládou dne 13. listopadu 2002 usnesením č. 1140

- Konceptce výstavby profesionální Armády ČR a mobilizace ozbrojených sil ČR, přepracovaná na změněný zdrojový rámec, schválená vládou dne 12. listopadu 2003 usnesením č. 1154 + P

- Konceptce operační přípravy státního území ČR, schválená vládou dne 2. června 2004 usnesením č. 569;

- Konceptce mobilizace ozbrojených sil ČR, schválená vládou dne 7. prosince 2005 usnesením č. 1604;

- Transformace resortu MO, schválená vládou dne 22. října 2007 usnesením č. 1194

- Dlouhodobá vize resortu MO, kterou vláda dne 23. července 2008 usnesením č. 908 vzala na vědomí.

Jak je z výše uvedeného výčtu patrné, navzdory původně deklarovanému záměru se nepodařilo uvést do praxe pravidelnou aktualizaci bezpečnostních strategií s periodou vzniku dvou let. Různá byla i kvalita jednotlivých strategických dokumentů.

2.2.1.1 Konceptce výstavby Armády ČR do roku 1996

Úlohou této konceptce bylo především vypořádat se se situací vzniklou v důsledku rozdělení československé armády, zejména z hlediska dislokace jednotlivých složek a organizační struktury. (Krulík 2011: 8)

2.2.1.2 Cíle a principy reformy ozbrojených sil ČR, její etapy a základní principy mobilizace ozbrojených sil ČR

Již před vstupem České republiky do Severoatlantické aliance se ukázala potřeba kompatibility bezpečnostního systému a Armády České republiky s bezpečnostním systémem Severoatlantické aliance a armádami zemí v této organizaci sdružených. Z toho důvodu byl dne 14. května 2001 usnesením vlády č. 489 jmenován vládní zmocněnec k přípravě reformy ozbrojených sil. Následně vzniklý reformní tým vyprodukoval celou řadu výstupů směrem k rezortu ministerstva obrany v podobě řady dokumentů, přičemž Cíle a principy reformy ozbrojených sil ČR, její etapy a základní principy mobilizace ozbrojených sil ČR se staly základním východiskem pro další reformu. (Krulík 2011: 8)

2.2.1.3 Koncepce výstavby profesionální Armády ČR a mobilizace ozbrojených sil ČR 2002

Tato koncepce byla vypracována a již v dubnu roku 2002 předložena vládě. Tehdejší vláda však vzala tuto koncepci pouze na vědomí dne 29. dubna 2002 usnesením vlády č. 437, neboť se blížil termín voleb a odpovědnost tak přenechala vládě další, která ji v listopadu téhož roku schválila.

2.2.1.4 Koncepce výstavby profesionální Armády ČR a mobilizace ozbrojených sil ČR, přepracovaná na změněný zdrojový rámec 2003

Tato koncepce není svojí podstatou nová a zabývá se nutnými změnami v souvislosti s politickou a hospodářskou situací, kterou ovlivnily zejména povodně v předešlých letech. „Koncepce představují dokumenty vysoké odborné hodnoty.“ (Krulík 2011: 8) Opatření, které obě výše uvedené koncepce uvádějí, byla i předmětem hodnocení US generálporučíka. v. v. Daniela Schroedera. (Schroeder: 2002)

„Oba dokumenty se v praxi osvědčily, i když Koncepce 2003 jeden velmi podstatný praktický nedostatek má. Představuje totiž oproti Koncepti 2002 v některých řešeních podstatné změny, aniž by příslušným způsobem upravila programy, jejichž prostřednictvím měly být cíle koncepce dosahovány. Nespravedlivé jsou občasně kritické výroky na adresu těchto dokumentů, neboť nepřilíš náročným porovnáním jejich obsahu a skutečnosti lze s odstupem času dospět ke spolehlivému závěru, že neporovnatelně nepříznivější důsledky mělo neuskutečnění připravených záměrů, nebo jejich účelové úpravy, než skutečně důsledná realizace původních záměrů.

Pozoruhodné u těchto tří, resp. čtyř, dokumentů je, že na rozdíl od všech ostatních autoři i zadavatelé věnovali mimořádnou pozornost komunikační funkci těchto dokumentů. Byly vypracovány a zveřejněny zjednodušené (koncentrované) verze pro potřeby informování široké veřejnosti, texty byly vypracovány i v anglické verzi. Není tedy náhodou, že o těchto dokumentech byla dobře informována nejen česká veřejnost, ale i spojenecké Alianční prostředí.“ (Krulík 2011:8 - 9)

2.2.1.5 Transformace resortu MO

Tento dokument vznikl v roce 2007 a logicky tak měl zhodnotit a kriticky posoudit výsledky předešlých dvou koncepcí, které plnily funkci střednědobého plánu. Zároveň na obě předešlé koncepce měl navazovat a určit další směřování resortu obrany. „Coby řídicí dokument Transformace potřebné funkce splnila jen zčásti. Obsahuje vnitřní rozpory, nejasnosti a nepřesnosti, které činnost složek MO, odpovědných za rozpracování koncepčních rozhodnutí vlády do prováděcích dokumentů přinejmenším značně komplikovaly. Dokument obsahuje ustanovení, jež připouštějí různý výklad, nebo některá nadbytečná rozhodnutí ... Hlavním nedostatkem dokumentu však nebyla tato jednotlivá pochybení, s těmi by se jednotlivé odborné organizační útvary MO jistě dokázaly vyrovnat, nýbrž skutečnost, že neposkytoval odpovědi na otázky, které byly pro účinné řízení rozvoje resortu MO včetně řízení rozvoje dílčích oblastí a jejich prostřednictvím zajišťovaných schopností,

nezbytné, např. předpokládaný způsob ochrany vzdušného prostoru ČR. Dokument se nechoval ani jako plnohodnotná koncepce výstavby, ani jako žádoucí dlouhodobý výhled rozvoje resortu. Odborně, ani formálně, se bohužel nepřiblížil úrovni původních reformních dokumentů.“ (Krulík 2011: 9 – 10)

2.2.1.6 Dlouhodobá vize resortu MO

Dopad tohoto dokumentu, který vznikl roku 2008, na dění v rezortu obrany byl minimální. Z části to bylo způsobeno jeho obsahem a zčásti restrikcemi, které realizovala vláda v následujícím období, kterého se měl výše uvedený dokument týkat. „Problematická byla vůbec volba vize coby nástroje strategického řízení. Zpravidla tohoto nástroje využívají subjekty, které jsou samy sobě autoritou a prostřednictvím vize deklarují smysl své existence, své poslání, resp. případnou podstatnou změnu svého poslání. Je zřejmé, že vize je regulérní a velmi účinný nástroj pro subjekty v komerční či širěji nestátní sféře, subjektům státní (veřejné) správy ale sloužit k tomuto účelu nemohou, neboť smysl jejich existence (poslání) musí být dáno, v duchu ústavy ČR, zákonem. Tyto subjekty nemohou svobodně rozhodovat o tom, k čemu mají sloužit či jakou činnost budou či nebudou vykonávat – dělat mohou pouze to, k čemu jsou určeny zákonem“. (Krulík 2011: 10)

2.3 Plánování v rezortu MO

Finanční, materiální a lidské zdroje jsou (nejen) v rezortu MO základními východisky pro činnost a rozvoj schopností. V oblasti plánování lidských zdrojů vytváří Armáda České republiky rekruční plán, v oblasti materiální se potýká především s modernizací zastaralé techniky a údržbou stávajícího vybavení. Ovšem finanční plánování nezbytně zásadním způsobem ovlivňuje obě výše uvedené oblasti. Způsob a objem přerozdělených prostředků rozpočtové kapitoly 307 MO státního rozpočtu České republiky ovlivňuje termín a výslednou podobu nejen rozvoje Armády České republiky, ale zejména její schopnosti a možnosti použití a v neposlední řadě počet jejich příslušníků. Severoatlantická aliance doporučuje základní přerozdělení

prostředků vyčleněných na vojenský rozpočet v souladu s pravidlem 50 – 30 – 20. (Pernica 2012: 89)

Toto pravidlo stanoví optimální složení vojenského rozpočtu, jehož alokační principy přijala rovněž vláda České republiky, když stanovila: „ Pro zachování principu dlouhodobě udržitelného rozvoje vychází optimální rozdělení zdrojů přibližně na 50% osobních (mandatorních), okolo 20 až 25 % investičních a 25 až 30 % běžných a souvisejících výdajů resortu MO.“ (Koncepte výstavby profesionální Armády ČR a mobilizace ozbrojených sil ČR, přepracovaná na změněný zdrojový rámec 2003)

V letech 1996 – 2005 bylo v resortu MO využíváno tzv. programově orientované rozpočtování. Jak již název napovídá, rozpočtováno bylo na základě předem stanoveného programu, který musel splňovat určitá kritéria stanovená nadřízenými strategickými dokumenty, které byly rozpracovány interními normativními akty. Od roku 2005 do roku 2009 je v resortu MO používán částečně (ovšem nijak zásadně) pozměněný systém programově orientovaného rozpočtování. Roku 2009 přešel rezort MO na „nový systém řízení lidských, věcných a finančních zdrojů. Jedná se o systém cílově orientovaného plánování (COP) a cílově orientovaného rozpočtování (COR). Na rozdíl od dřívějšího období mohou mít tyto systémy pozitivní důsledek při řízení zdrojů. Cílem je optimální sladění cílů/úkolů, které stojí před resortem obrany v běžném období se zdroji (věcné, finanční, lidské), které má k dispozici.“ (Univerzita obrany 2014: 25)

2.3.1 Systém cílově orientovaného plánování (COP) a cílově orientovaného rozpočtování (COR)

Pochopení základního principu cílově orientovaného plánování a cílově orientovaného rozpočtování je zásadní pro vytvoření celkového obrazu finančního plánování v resortu MO. „Rozpočtování v resortu obrany je možno chápat jako cílevědomý a organizovaný proces sestavení návrhu veřejných rozpočtů, jehož cílem je provést co nejpřesnější odhad a zpracovat plán příjmů a výdajů, finančních vztahů na

období zpravidla jednoho roku s výhledem na střednědobé období dvou až pěti let. Jedná se o proces tvorby hodnotového vyjádření cílů, proces stanovení hodnotově vyjádřených úkolů vnitroorganizačním celkům a pro dílčí činnosti. Základními výchozími (vstupními) dokumenty pro rozpočtování, ale i programování jsou příslušné právní předpisy, metodické pokyny MF ČR, které jsou rozpracovány do podmínek ministerstva obrany. Dále jsou to politické dokumenty vlády, příslušné politické směrnice a plánovací dokumenty NATO. Z vnitroresortních norem to jsou zejména: rozkaz ministra pro plánování činnosti a rozvoje ministerstva obrany, zásady pro cílově orientované plánování a zásady implementace cílově orientovaného rozpočtování.“ (Univerzita obrany 2014: 25)

V podstatě se jedná o vytvoření systému cílů, jichž má být dosaženo, a kterým odpovídají jednotlivé výdajové bloky v systému cílově orientovaného rozpočtování. Tyto cíle jsou vytvářeny na úrovni ministerstva obrany, které při jejich stanovení vychází z výše uvedených zdrojů.

Systém cílů má tři základní úrovně, přičemž cíle první úrovně jsou dlouhodobého strategického charakteru a odpovídá jim výdajový blok. Cíle druhé úrovně odpovídají střednědobému horizontu plánování a odpovídá jim výdajový okruh. Cíle druhé úrovně podrobněji rozpracovávají cíle první úrovně. Cíle třetí úrovně podrobněji rozpracovávají cíle úrovně druhé a mají krátkodobý charakter. Jsou stanoveny jednotlivými pracovníky rezortu MO, kteří jsou přímo podřízeni ministru obrany. Jsou to: náměstci ministra obrany, náčelník Generálního štábu Armády České republiky, ředitel Vojenského zpravodajství a náčelník Vojenské policie. Cíle třetí úrovně jsou pak v rámci tzv. gesce dalších podřízených funkcionářů dále rozpracovány až na úroveň jednotlivých vojenských útvarů a vojenských zařízení a jejich jednotlivé podúkoly dány do odpovědnosti jednotlivých funkcionářů na příslušných úrovních. Finanční prostředky přidělené na realizaci jednotlivých podúkolu jsou tak dále přerozdělovány na jednotlivých řídicích stupních. Tyto stupně jsou (uvedeny v sestupném pořadí): Ministerstvo obrany, Generální štáb Armády České republiky, operačně taktická velitelství jednotlivých druhů vojsk, brigáda (u pozemních sil) nebo

základna (u vzdušných sil), vojenský útvar nebo vojenské zařízení. V rámci resortu MO je používán elektronický tzv. štábní informační systém, jehož jednou z mnoha součástí je i speciální modul pro soustavu cílů rozdělený po jednotlivých úrovních, kterým jsou přiřazeni funkcionáři za jednotlivý cíl odpovídající s termíny splnění, přidělenými prostředky atd. Pro výše popsanou činnost jsou zásadní následující dokumenty:

Dlouhodobý výhled rozvoje resortu Ministerstva obrany vyjadřuje dlouhodobý záměr cílů a opatření rozvoje resortu Ministerstva obrany k dosažení požadovaných schopností, kterými bude implementována obranná strategie České republiky. (Rozkaz Ministra Obrany č. 33/2004, RMO 24/2010, RMO 66/2012, RMO 11/2015)

Směrnice ministra obrany pro plánování a rozpočtování je strategickým řídicím aktem Ministerstva obrany a obsahují politicko-vojenské zadání prostřednictvím cílů první a druhé úrovně, limitů personálu a peněžních prostředků, priorit a omezení pro plánování na plánovací období, které zahrnuje následujících šest let krátkodobého a střednědobého plánování. (Rozkaz Ministra Obrany č. 33/2004, RMO 24/2010, RMO 66/2012, RMO 11/2015)

Směrnice MO pro rozvoj a činnost resortu Ministerstva obrany je dokument, který spouští podle rozkazu ministra obrany plánovací proces je vydávána jedenkrát za rok, tím pádem projde pravidelnou aktualizací a může tak reagovat na případné změny. Byly vydány za období: 2005 – 2010, 2007 – 2011, 2008 – 2012, 2010 – 2015, 2013-2017, 2015-2019, 2016-2020, 2017-2021, schválena již byla na 2018-2022.

Střednědobý plán činnosti a rozvoje resortu Ministerstva obrany obsahuje zdrojově zajištěná opatření a úkoly k dosažení cílů vytyčených směrnicemi ministra obrany pro příslušný plánovací cyklus rozpracované do programů činnosti a rozvoje. Zahrnuje plán rozvoje schopností, plán zapojení do operací, pohotovostních sil a plánovanou afilaci sil a prostředků, plán plnění cílů přijatých v rámci NATO a EU, plán

vědy, výzkumu a inovací a záměr organizačních, mobilizačních a dislokačních změn. (Rozkaz Ministra Obrany č. 33/2004, RMO 24/2010, RMO 66/2012, RMO 11/2015)

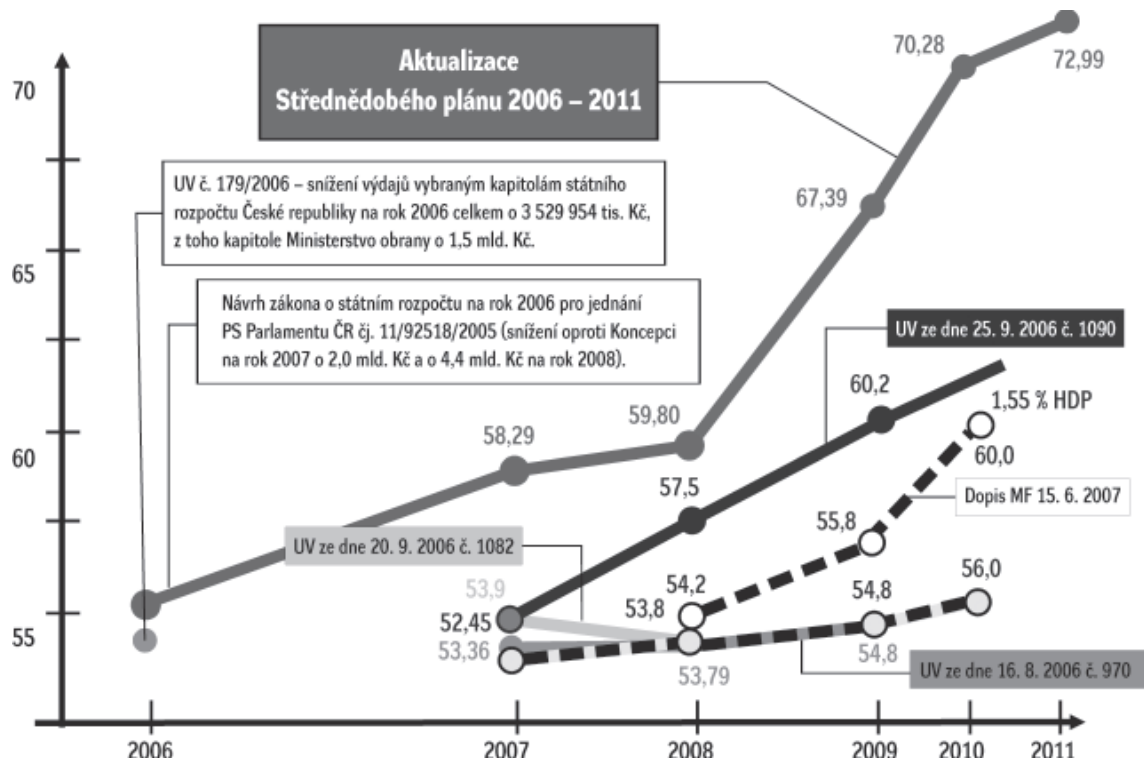
Plán činnosti resortu Ministerstva obrany na rok je základním dokumentem pro řízení činnosti resortu Ministerstva obrany v kalendářním roce. Je základním zadáním a hlavním koordinačním dokumentem pro roční plány organizačních útvarů Ministerstva obrany a subjektů přímo podřízených Ministerstvu obrany. Roční plán resortu obsahuje opatření a úkoly s přímou vazbou na cíle stanovené v soustavě cílů Ministerstva obrany pro příslušné plánovací období. Rozkaz Ministra Obrany č. 33/2004, RMO 24/2010, RMO 66/2012, RMO 11/2015)

2.3.2 Kritika plánovacího modelu v podmínkách Armády České republiky

Byť nejlepší a nejdokonalejší plánovací model či systém nebude úspěšný, pokud nebudou vytvořeny základní předpoklady pro jeho realizaci. „Klíčovým nedostatkem současného plánování je **absence dlouhodobého zadání rozvoje resortu MO** např. ve formě dlouhodobého výhledu, který i když stanoven rozkazem MO, zatím nebyl zpracován“. (Růžička 2008: 70)

Zadání dlouhodobého a střednědobého rozvoje resortu, ať už v jakékoliv formě či s jakýmkoliv názvem, je zásadním předpokladem pro úspěšné a smysluplné plánování v podmínkách resortu ministerstva obrany. Takovéto zadání musí splnit několik podmínek. V první řadě musí být realistické. Pokud tuto realističnost bude postrádat, dojde velmi rychle k jeho přeformulování, nebo praktickému nevyužívání. Těžko posoudit který z těchto následků by byl horší variantou. Pokud bude přeformulováno, dojde k devalvaci již učiněných opatření v rámci nerealistického zadání, zbytečnému vynaložení svěřených prostředků a úsilí. Pokud nebude prakticky využíváno, hrozí v plánovacím procesu dlouhodobě chaotický postup, který bude utvářen zejména pomocí lobistických tendencí různých skupin jak z prostředí mimo Armádu České republiky, tak i z prostředí uvnitř Armády České republiky.

Takovéto zadání musí kromě své realistické podoby vykazovat rovněž určitou shodu s předchozím zadáním. Takováto kontinuita je velmi důležitá zejména proto, aby nedocházelo ke stále novým výchozím stavům, ale aby byl proces rozvoje souvislý a mohl mít konkrétní cíle. „Změna finančního rámce má zásadní vliv na věrohodnost plánování. Klesající trend přidělených finančních prostředků narušuje souvislé plánování, kdy jinými slovy, to co bylo naplánováno, musí být přehodnoceno kvůli nedostatku finančních zdrojů. To je také jedna z příčin, proč se každý střednědobý plán jeví jako originální vůči předchozímu a kontinuita plánování je tím výrazně narušena. Jednoduše není (mimo zcela standardních výdajů zejména v oblasti běžných výdajů a významných projektů v oblasti programového financování) možné navázat na předchozí plán kvůli počtu a rozsahu změn. Na podporu tohoto tvrzení použiji graf přílohy č. 1, dokumentu „Transformace rezortu MO ČR. Domnívám se, že důležitější než množství vyčleněných finančních prostředků pro rezort MO je stabilita těchto prostředků. Prostředky přidělované rezortu MO na jeho rozvoj a zabezpečení úkolů stanovených zákony by měly být nezávislé na aktuální politické reprezentaci. Je pravděpodobné, že při nižším, ale stabilním finančním rámci by se chování plánovacích subjektů změnilo.“ (Růžička 2008: 71)



Dalším požadavkem na kvalitní zadání jsou kvalitní východiska a předpoklady, z nichž při formulování svých cílů vychází. Kvalita těchto dat zásadně ovlivní jeho celkovou kvalitu a praktickou použitelnost. „Jedním z významných příkladů je oblast plánování mandatorních výdajů, které jsou centrálně plánované na počty personálu rezortu MO, avšak, které již několik plánovacích cyklů nezohledňují věkovou strukturu personálu MO, délku služebních závazků, propojení s rekručním cílem rezortu MO, legislativní vlivy a další faktory mající vliv na vývoj počtů a struktury personálu MO. Důsledky jsou zřejmé – nepřesně naplánované mandatorní výdaje spojené s personálem, nepřesný vstup do státního rozpočtu – kapitoly MO, atd.“ (Růžička 2008: 73)

Pokud je již nějaké zadání stvořeno a uvedeno do praxe, je nutné aby docházelo v průběhu jeho realizace k minimálním změnám v jeho podobě a obsahu. Rovněž je nutné nepodcenit komunikační funkci takového zadání. To znamená, že musí všem zainteresovaným subjektům jasně interpretovat, jaký je jeho účel, čeho je potřeba dosáhnout a pomocí jakých prostředků. Rovněž je třeba posléze provést realistické hodnocení naplnění obsahu takového zadání. „Ačkoliv se finanční

prostředky v plánu přiřazené k jednotlivým cílům a úkolům zpravidla snižují, při závěrečném vyhodnocení (nesouvisejícím s vyhodnocením realizace plánu) jsou všechny plánované úkoly dosaženy a splněny. Co z toho vyplývá? Možná, že i snížené finanční prostředky byly pro splnění úkolů nakonec dostatečné, ale ve skutečnosti byly vyžadované a plánované s rezervou finančních prostředků, nebo možná (moje domněnka) parametry pro hodnocení splnění cíle nebo úkolu byly účelově změněny. Obojí naznačuje, že verifikaci poskytovaných vstupů ve formě potřeb jednotlivých plánovacích subjektů a souvisejících deklarovaných zdrojových potřeb je nutné věnovat zvýšenou pozornost.“ (Růžička 2008: 75)

3 ZÁVĚR

Průběh transformace Armády České republiky je možné rozdělit do tří základních období. Prvním z nich je období tzv. demokratizace, kdy v průběhu roku 1989 a v letech následujících byly splněny podmínky uvedené v kapitole 1.3. Armádní elity se podřídily elitám politickým a v celém období po roce 1989 respektovaly politická rozhodnutí těmito elitami utvořená. Druhé období je období integrace do NATO, kdy se Armáda České republiky připravovala na přijetí standardů této organizace, což pro celou armádu jako instituci znamenalo nejen značný kvalitativní posun, nýbrž i doktrinální. Třetím obdobím je období další transformace, kdy docházelo k dalším kvalitativním a početním změnám a také k modernizačnímu procesu v oblasti materiálního a technického zabezpečení. Došlo rovněž k postupnému přizpůsobení plánovacích a výcvikových cyklů Armády České republiky k plánovacím a výcvikovým cyklům a standardům NATO. Velmi významnou kvalitativní změnou byla rovněž profesionalizace Armády České republiky, která se stala plně profesionální počátkem roku 2005.

Politické zadání pro Armádu České republiky je možné spatřovat ve stanovení jejich úkolů a cílů, spolu s postupy jak tyto úkoly splnit a těchto cílů dosáhnout. Toto politické zadání, vyjádřené formou strategických dokumentů, musí vykazovat jistou míru obecnosti. Tato míra obecnosti musí umožňovat profesní autonomii vojenských kádrů, avšak musí jim stanovit mantinely a nástroje pro jejich činnost. Na druhé straně musí politické zadání respektovat obecné potřeby státu v oblasti zajištění vlastní bezpečnosti. Musí zejména objektivně vyhodnotit hrozby a rizika a těm adekvátně formulovat politické zadání pro armádu. Toto se nepodařilo zejména v první polovině devadesátých let 20. století. Přestože politické elity usilovaly od vzniku samostatné České republiky o vstup do NATO, Armáda České republiky se připravovala na základě Vojenské strategie schválené vládou v roce 1994 na obranu státního území ze všech směrů a proti jakémukoliv nepříteli, ačkoliv tehdejší bezpečnostní situace konfliktu obdobného typu nenasvědčovalo. V tomto období selhala zejména kontrolní funkce

politických elit, kdy na základě tohoto dokumentu došlo v podstatě k budování armády masového typu a skutečná transformace byla odložena o téměř deset let.

Bezprostředně po roce 1998 došlo k několika významným krokům podniknutých ze strany politické reprezentace směrem k Armádě České republiky. Jednalo se zejména o přijetí tzv. souboru branných zákonů, schválení první bezpečnostní strategie a v neposlední řadě zřízení bezpečnostní rady státu. Došlo k přehodnocení koncepce armády v souvislosti s její schopností obrany státního území, jelikož se Česká republika dostala do hloubky prostoru NATO a byla obklopena spojenci. V souvislosti se vstupem do NATO se však Česká republika zavázala vydávat 2 % HDP na svoji obranu. Od roku 2001 do roku 2003 došlo k vypracování tří koncepcí reformy ozbrojených sil. Není bez zajímavosti, že osobami odpovědnými za vypracování těchto koncepcí byli bývalí karierní vojáci. J. Škopek jmenovaný vládním zmocněncem pro reformu ozbrojených sil, náměstek ministra obrany pro reformu Jan Váňa a ministři obrany Miroslav Kostelka a Jaroslav Tvrdík byli všichni karierní vojáci, kteří se výraznou měrou podíleli na tvorbě těchto reforem. Na základě reformy veřejných financí a posléze ve spojitosti s tzv. globální ekonomickou krizí docházelo postupně učiněnými politickými rozhodnutími ke snižování armádního rozpočtu až k hranici 1 % HDP. S takto nízkou mírou financování vojenští plánovači samozřejmě ve svých plánech nepočítali. V tomto faktu je možné spatřovat dlouhodobou nekonceptnost v civilním řízení ozbrojených sil, neboť úkoly stanovené pro období snižování rozpočtu se měnily jen nepatrně. Došlo k redukci vojenských posádek, vojenské techniky, počtu osob, vojenských schopností a zejména schopností dostát mezinárodním závazkům, jež Česká republika přijala. Navzdory tomu současné politické zadání vyplývající z Bezpečnostní strategie 2011 se zdá být realistické a v dnešních dnech je jasné, že navzdory některým výrokům některých vojenských elit, je Armáda České republiky schopna jej plnit i v současných podmínkách, tak jak jsou nastaveny zejména z hlediska jejího financování a bezpečnostních hrozeb. Znamená to samozřejmě prodloužení některých časových horizontů pro splnění stanovených strategických cílů.

Závěrem lze tedy konstatovat, že politické zadání pro Armádu České republiky vždy bylo, navzdory tomu, že zejména v devadesátých letech 20. století bylo velmi volné. Kvalita produkováných strategických dokumentů měla vzestupný charakter a tyto dokumenty byly z hlediska svého obsahu a v přijatelné míře konkretizovány z hlediska požadovaného stavu. Rovněž se podařilo stabilizovat strukturu strategických dokumentů a nastavit procesy jejich geneze. Navzdory tomu je nutné připustit, že kontrolní funkce politických elit není jednoznačně dostatečná, neboť problémy spojené zejména s pořízováním majetku v působnosti rezortu ministerstva obrany jsou natolik známé, že lze vyvozovat značné rezervy ze strany politických elit v oblasti kontroly hospodárnosti a efektivity v nakládání se svěřenými prostředky rezortu ministerstva obrany. V tomto světle je nutné konstatovat, že je potřeba ve strategických dokumentech jasněji formulovat postupy a principy k dosažení stanovených cílů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Zdroje

Frank L. (2011). *Zkušenosti České republiky z transformace ozbrojených sil* (Brno: Ústav strategických studií)

Huntington S. (1957). *The Soldier and the State*. (Cambridge)

Janošec J., Procházka J., Tůma M. (2009). *Obranná politika Československé a České republiky (1989–2009)* (Praha: Ministerstvo obrany ČR – PIC MO)

Krulík, V. (2011). Strategické řízení zajišťování obrany České republiky – součást zajišťování bezpečnosti státu. In: *Trendy, rizika a scénáře bezpečnostního vývoje ve světě, Evropě a ČR – dopady na bezpečnostní politiku a bezpečnostní systém ČR* (Praha: Ministerstvo vnitra České republiky)

Kříž Z., (2001). *Armáda v demokracii. Civilní řízení a demokratická kontrola armády* (Brno: Vojenská akademie)

Kříž Z., (2004). *Civilní řízení a demokratická kontrola armády v České republice – Peripetie transformace vojensko – civilních vztahů po roce 1989* (Brno: Masarykova univerzita v Brně)

Mills Ch. W. (1966). *Mocenská elita* (Praha: Orbis)

Minařík K., Štěpánek K. (2007). *Československá lidová armáda na Rýnu* (Praha: Naše vojsko)

Pernica, B. (2009). Vojenská politika, vojenské výdaje a porcování medvěda – případ České republiky. In: *The XIVth International Conference Theoretical and Practical Aspects of Public Finance* (Praha: Oeconomica)

Pernica B. (2012). *Profesionální armáda v České republice: prvních pět let* (Praha: Nakladatelství ČVUT)

Tomek P., Dluhoš J., Hemza S. (2003). *Služební poměr vojáků z povolání* (Jihlava: ANAG)

Univerzita obrany (2014) EKONOMIKA BLOKU SPOLEČENSKÝCH POTŘEB (Ekonomika vnější bezpečnosti) (Brno: Univerzita obrany)

RAŠEK A. (1999) Vytváření a realizace bezpečnostní politiky České republiky v devadesátých letech. *Vojenské rozhledy*. 2/1999, s. 18 - 19.

Růžička F. (2008) Faktory ovlivňující věrohodnost střednědobého plánování. *Vojenské rozhledy*. 4/2008, s. 70 - 78

Šesták O., Prskavec K., Struktura a dosavadní činnost Bezpečnostní rady státu. *Vojenské rozhledy*. 2/2001, s. 23

Prameny

Bílá kniha o obraně (rok 1995)

Daniel Schroeder (2002): Hodnocení reformy ozbrojených sil ČR (5. prosince 2014) - www.army.cz/scripts/detail.php?id=305.

Ústava České republiky

Ústavní zákon č. 110/1998 o bezpečnosti České republiky

Ústavní zákon 300/2000 (mění zákon 110/1998)

Zákon č. 221/1999 Sb. o vojácích z povolání

222/1999 Sb. Zákon o zajišťování obrany České republiky

Zákon č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech

Usnesení vlády ČR ze dne 9. července 2014 č. 544

Usnesení vlády ze dne 1. října 2014 č. 793

Bezpečnostní strategie ČR, schválená vládou usnesením ze dne 17. února 1999
č. 123 – zrušena usnesením vlády č. 80/2001

Bezpečnostní strategie ČR, schválená vládou usnesením ze dne 22. ledna 2001
č. 80

Bezpečnostní strategie ČR, schválená vládou usnesením ze dne 10. prosince
2003 č. 1254

Bezpečnostní strategie ČR 2011 – schválená vládou dne 8. září 2011

Národní obranná strategie ČR, schválená vládou usnesením ze dne 26. března
1997 č. 177

Vojenská strategie ČR, schválená vládou usnesením ze dne 21. prosince 1994 č.
732

Vojenská strategie ČR, schválená vládou usnesením ze dne 29. března 1999 č.
257

Vojenská strategie ČR, schválená vládou usnesením ze dne 29. dubna 2002 č.
438

Vojenská strategie ČR, schválená vládou usnesením ze dne 9. června 2004 č.
578

Vojenská strategie ČR, schválená vládou usnesením ze dne 23. července 2008 č.
907

Národní strategie vyzbrojování, schválená vládou usnesením ze dne 15. září
2004 č. 875

Koncepce výstavby Armády ČR do roku 1996, kterou vláda vzala na vědomí
usnesením ze dne 9. června 1993 č. 297

Cíle a principy reformy ozbrojených sil ČR, její etapy a základní principy mobilizace ozbrojených sil ČR, schválené vládou dne 29. srpna 2001 usnesením č. 835

Koncepce výstavby profesionální Armády ČR a mobilizace ozbrojených sil ČR, schválená vládou dne 29. dubna 2002 usnesením č. 437

Koncepce výstavby profesionální Armády ČR a mobilizace ozbrojených sil ČR, schválená vládou dne 13. listopadu 2002 usnesením č. 1140

Koncepce výstavby profesionální Armády ČR a mobilizace ozbrojených sil ČR, přepracovaná na změněný zdrojový rámec, schválená vládou dne 12. listopadu 2003 usnesením č. 1154 + P

Koncepce operační přípravy státního území ČR, schválená vládou dne 2. června 2004 usnesením č. 569;

Koncepce mobilizace ozbrojených sil ČR, schválená vládou dne 7. prosince 2005 usnesením č. 1604;

Transformace resortu MO, schválená vládou dne 22. října 2007 usnesením č. 1194

Dlouhodobá vize resortu MO, kterou vláda dne 23. července 2008 usnesením č. 908 vzala na vědomí.

Rozkaz Ministra Obrany č. 33/2004

Rozkaz Ministra Obrany č. 24/2010

Rozkaz Ministra Obrany č. 66/2012

Rozkaz Ministra Obrany č. 11/2015

Statistická ročenka MO 2012

RESUMÉ

Civilian democratic control and management was ensure from the beginning of the transformation of the Armed Forces of the Czech Republic. These two components will become necessary for the transformation process. To the Czech Republic's entry into NATO was a political task for the Army of the Czech Republic very loose and vague and did not correspond to the needs of the Czech Republic and security needs. Upon entry into NATO becam professionalisation and decrease the Army of the Czech Republic. We managed to stabilize the structure of security documents and the role of various actors in the security system of the state. But it could not stabilize the financial framework of the Czech Army and set up an effective system of democratic control particularly in connection with the acquisition of the property, which is linked to the development of capabilities of the Army of the Czech Republic. It must be specified in the strategic documents procedures and tools to achieve the appointed objectives and to this instantiation establish control protocols so as to prevent negative phenomens within the Army of the Czech Republic, associated in particular with the acquisition of property.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA Č. 1

Přehled ministrů obrany v období 1989 - 2015:

(2014 -)

MgA. Martin Stropnický

(2013 -2014)

Ing. Vlastimil Pícek

(2012 - 2013)

RNDr. Petr Nečas

(2012)

Mgr. Karolína Peake

(2010 - 2012)

RNDr. Alexandr Vondra

(2009 - 2010)

MUDr. Martin Barták

(2007 - 2009)

JUDr. Vlasta Parkanová

(2006 - 2007)

Jiří Šedivý, Ph.D.

(2004 - 2006)

JUDr. Karel Kühnl

(2003 - 2004)

Ing. Miroslav Kostelka

(2001 - 2003)

Ing. Jaroslav TVRDÍK

(1998 - 2001)

RNDr. Vladimír VETCHÝ, CSc.

(1998)

RNDr. Michal LOBKOWICZ

(1996 - 1998)

JUDr. Miloslav VÝBORNÝ

(1994 - 1996)

RNDr. Vilém HOLÁŇ

(1993 -1994)

doc. Ing. Antonín BAUDYŠ, CSc.

(1992)

Ing. Imrich ANDREJČÁK

(1990 - 1992)

PhDr. Luboš DOBROVSKÝ

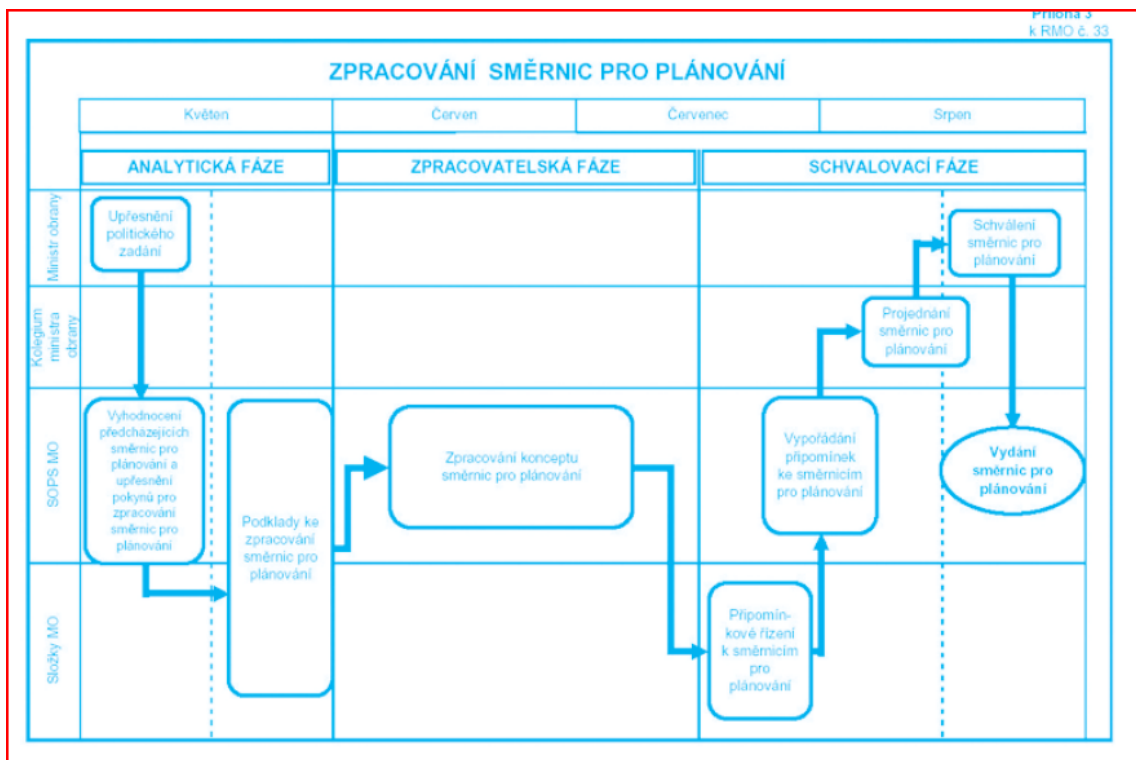
(1989 - 1990)

Ing. Miroslav VACEK

zdroj: www.army.cz (3. 3. 2015)

PŘÍLOHA Č. 2:

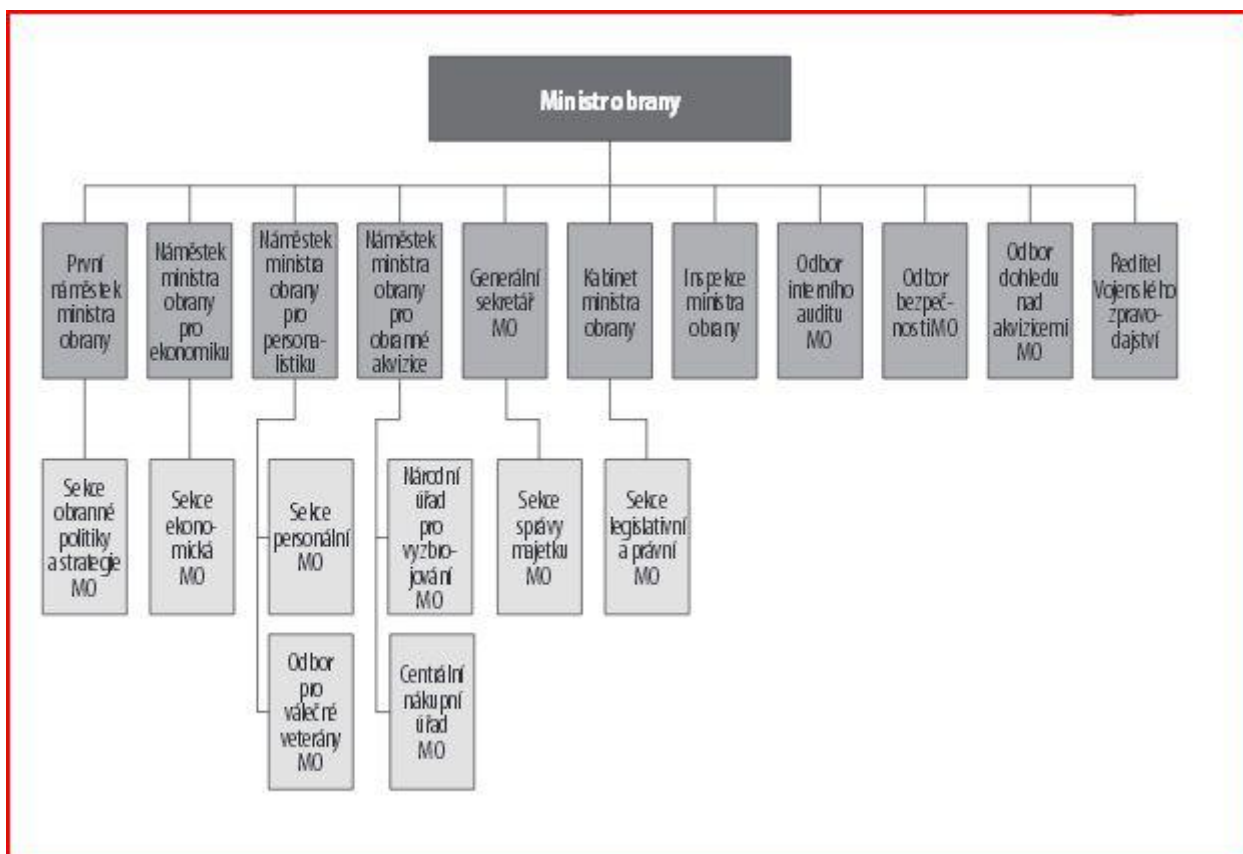
Schéma zpracování směrnic pro plánování



zdroj: Příloha č. 3 k RMO č. 33/2004

PŘÍLOHA Č. 3:

Organizační struktura ministerstva obrany k 31. 12. 2012



zdroj: Statistická ročenka MO 2012

PŘÍLOHA Č. 4:

Přehled o vývoji skutečných počtů a složení hodnostních sborů osob v resortu MO v letech 2009–2012

Stav k	Generálové	Vyšší důstojníci	Nižší důstojníci	Praporčíci	Rotmistři	Přípravný sbor	Dispozice	Vojáci z povolání	Občanští zaměstnanci	Resort MO celkem
1. 1. 2009	25	2 464	3 795	7 363	8 486	1 341	629	24 103	10 575	34 678
1. 1. 2010	20	2 286	3 524	6 969	8 683	919	735	23 136	9 017	32 153

Od 1. 1. 2011 po novelizaci zákona č. 221/1999 Sb. zákonem č. 272/2009 Sb.

Stav k	Generálové	Vyšší důstojníci	Nižší důstojníci	Praporčíci	Poddůstojníci	Mužstvo	Přípravný bor	Dispozice	Vojáci z povolání	Občanští zaměstnanci	Resort MO celkem
1. 1. 2011	22	2 258	3 255	6 082	7 637	1 118	937	952	22 261	8 303	30 564
1. 1. 2012	22	2 140	3 318	6 052	7 399	1 158	965	697	21 751	8 241	29 992
1. 1. 2013	25	2 512	3 565	6 444	7 378	1 078	1 067	703	22 772	8 247	31 019

zdroj: Statistická ročenka MO 2012

PŘÍLOHA Č. 5:

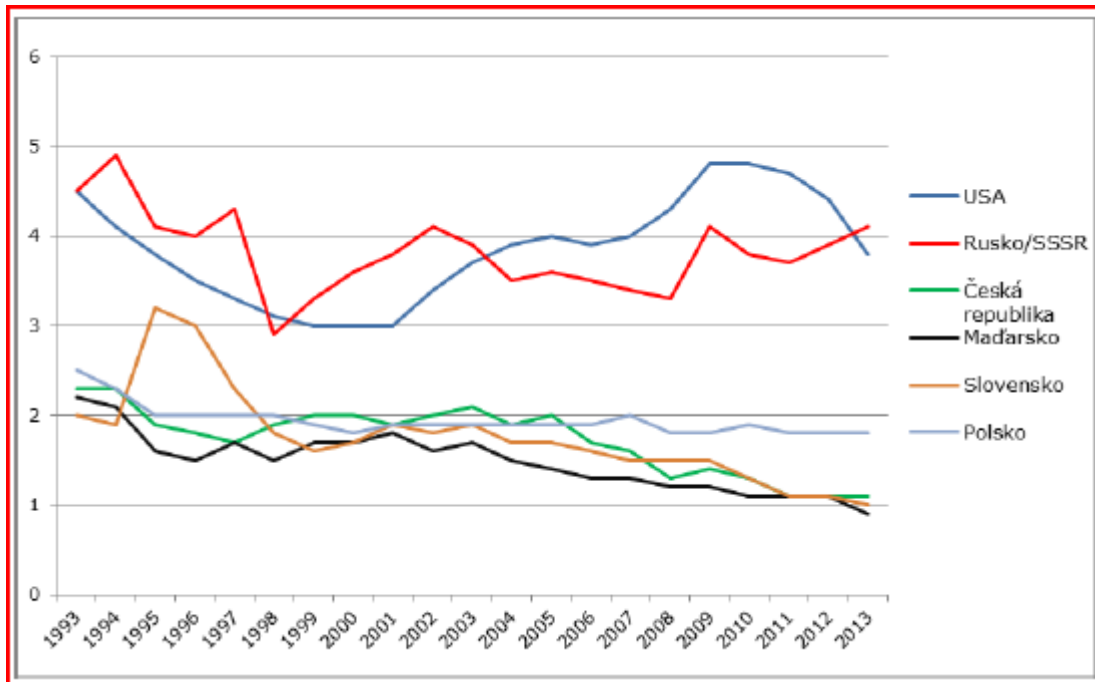
Rozpočet MO v letech 1993 –2014

Rozpočet MO ČR v letech 1993-2013				
Rozpočtový rok	Výdaje MO (v mil. Kč)	Podíl výdajů MO (HDP)	Výdaje státního rozpočtu (v mld. Kč)	Podíl výdajů MO na výdajích státního rozpočtu
1993	23 776,6	2,61%	356,9	6,70%
1994	27 007,7	2,60%	380,1	7,10%
1995	28 275,2	2,26%	432,7	6,50%
1996	30 508,8	2,16%	484,4	6,30%
1997	31 328,3	1,90%	524,7	6,00%
1998	37 643,1	2,07%	566,7	6,60%
1999	41 688,1	2,25%	596,9	7,00%
2000	44 669,7	2,35%	632,3	7,10%
2001	44 977,5	2,10%	693,9	6,50%
2002	48 924,1	2,23%	736,6	6,60%
2003	53 193,9	2,21%	808,0	6,60%
2004	52 481,2	1,90%	869,1	6,00%
2005	58 445,0	2,00%	923,0	6,30%
2006	55 358,4	1,72%	1 021,0	5,40%
2007	54 948,8	1,55%	1 092,0	5,00%
2008	49 827,1	1,35%	1 107,0	4,50%
2009	51 823,9	1,43%	1 167,0	4,40%
2010	47 705,7	1,29%	1 157,0	4,10%
2011	43 785,2	1,17%	1 155,0	3,80%
2012	42 007,2	1,10%	1 152,0	3,60%
2013	42 053,4	1,08%	1 180,8	3,60%
2014	41 990,5	1,08%	1 211,3	3,50%

Zdroj: Ministerstvo obrany ČR

PŘÍLOHA Č. 6:

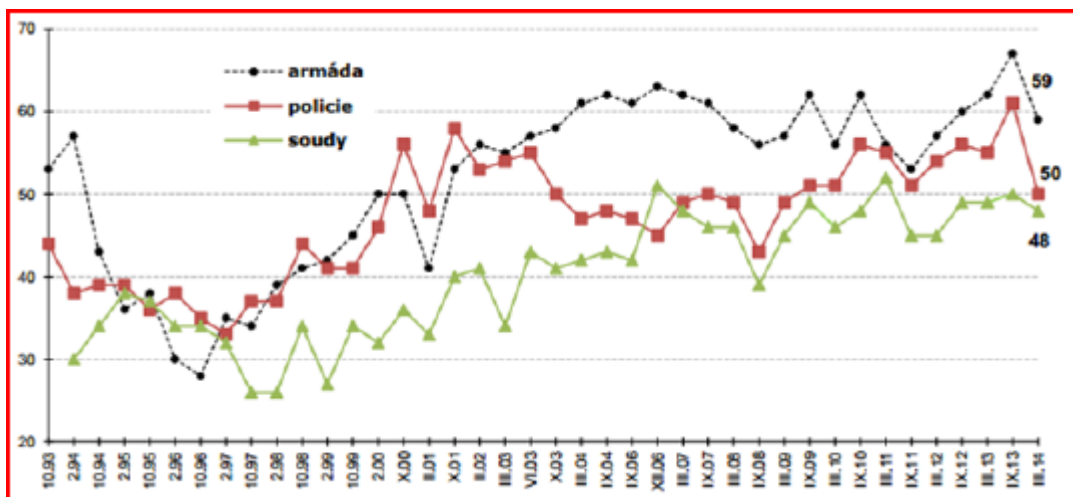
Vývoj výdajů na obranu v mezinárodním srovnání (HDP)



Zdroj: The SIPRI Military Expenditure Database

PŘÍLOHA Č. 7:

Vývoj důvěry uvedeným institucím v %



Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost